

OPERAČNÍ PROGRAM
ŽIVOTNÍ PROSTŘEDÍ

EVROPSKÁ UNIE
Evropský fond pro regionální rozvoj

Pro vodu,
vzduch a přírodu

Kolik je podzemní vody v České republice

Výsledky projektu
„Rebilance zásob podzemních vod ČR“, 2010-2016

Zdeněk Venera

Česká geologická služba

ČESKÁ
GEOLOGICKÁ
SLUŽBA

www.geology.cz/rebilance

Podzemní vody:

obnovitelný přírodní zdroj,
avšak díky jeho dynamickému
charakteru není jejich dotace
v čase rovnoměrná

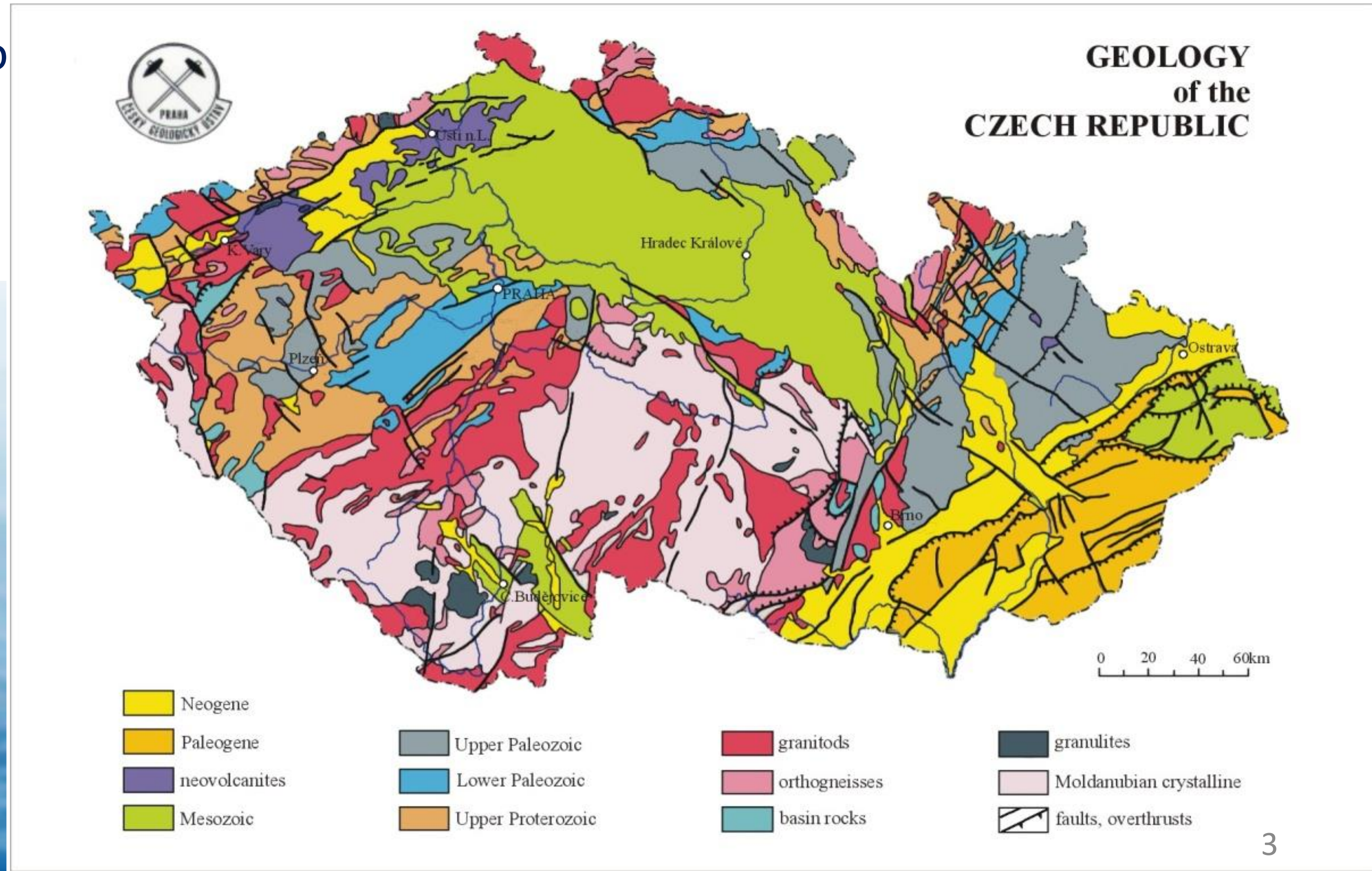
ČESKÁ
GEOLOGICKÁ
SLUŽBA

Photo by Vojtěch Vlána

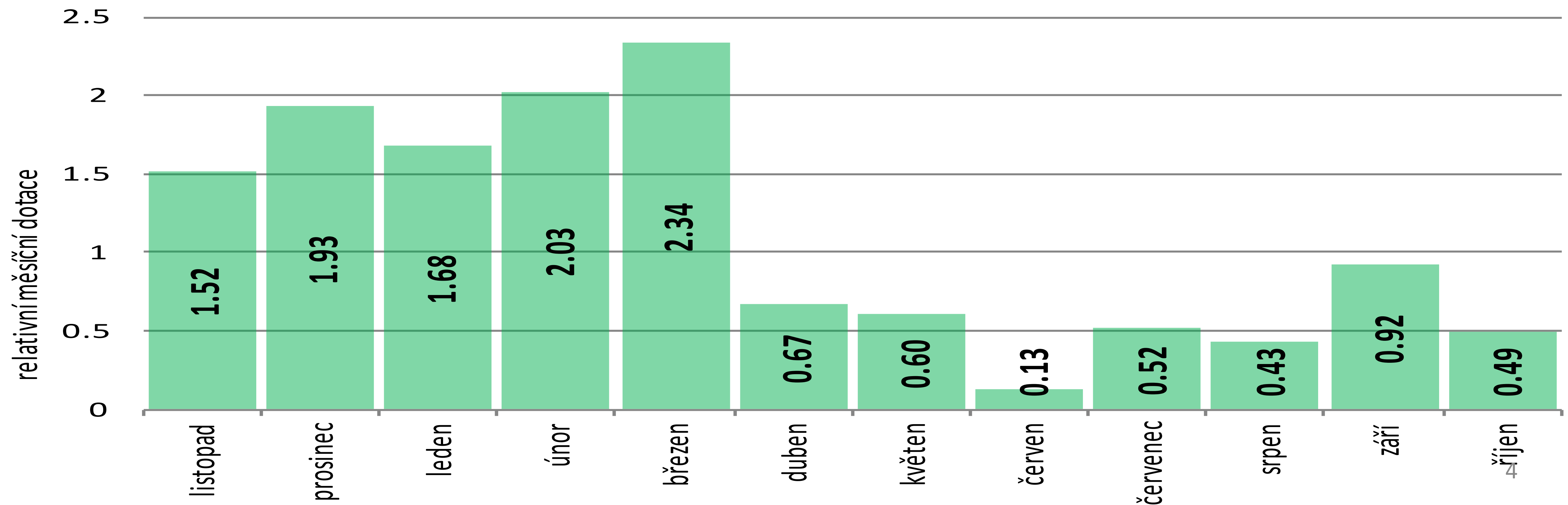
Podzemní voda je na území ČR všude, ale ne všechny horniny na našem území umožňují akumulovat velké objemy podzemní vody.

Česká křídlová pánev:

- největší sedimentární pánev Českého masivu,
- jeden z nejvýznamnějších rezervoárů podzemních vod v naší republice

- V našich zeměpisných šířkách závisí doplňování podzemních vod na atmosférických srážkách spadlých zejména v mimovegetačním období.
- Nejvyšší dotace podzemní vody vychází pro měsíce prosinec až březen.
- Nejmenší infiltrace byla odvozena od června do října (nižší srážkové úhrny, vysoký výpar, vysoká transpirace).

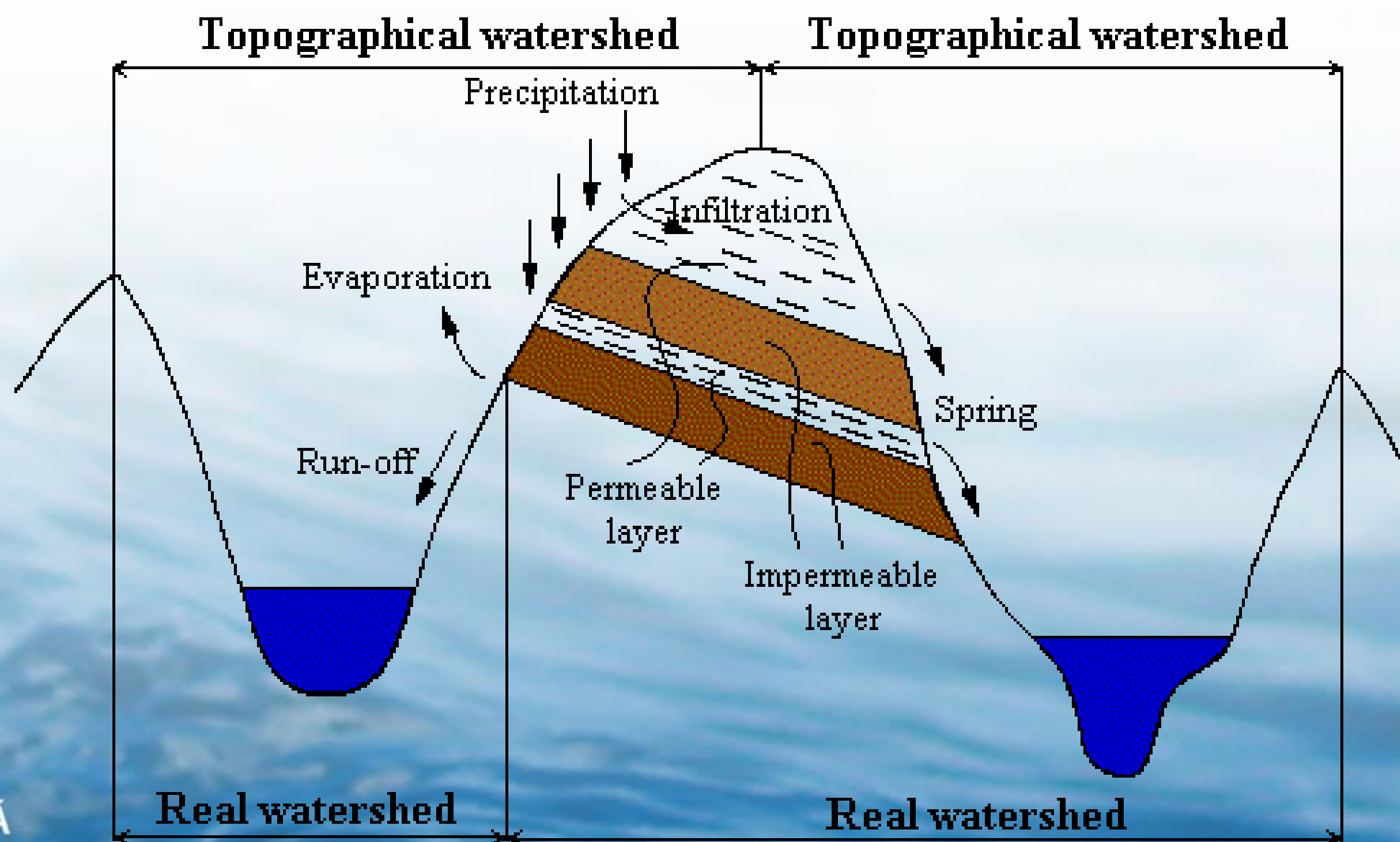
Značnou část srážkové vody „spotřebuje“ vegetace, část odvedou řeky do moří, část se vypaří, do podzemí se vsákne jen 10 až 25 % z celkového množství srážek

- Od poloviny 20. století hydrologové i hydrogeologové hledali odpověď na otázku: „Kolik vody je k dispozici pro vodohospodářské účely?“
- Přímými metodami nelze zjistit.
- Snažili se proto stanovit podíl podzemní vody na celkovém množství vody, opouštějící v řekách naše území.
- Ukázalo se, že poměr se značně mění, přičemž extrémem jsou bezesrážková období, kdy řekami teče v zásadě jen voda podzemní.

- Pestrá geologická stavba území naší republiky se odráží v rozdílném typu oběhu podzemní vody v různých částech státního území.
- **Orografické povodí vs. Hydrogeologické povodí**

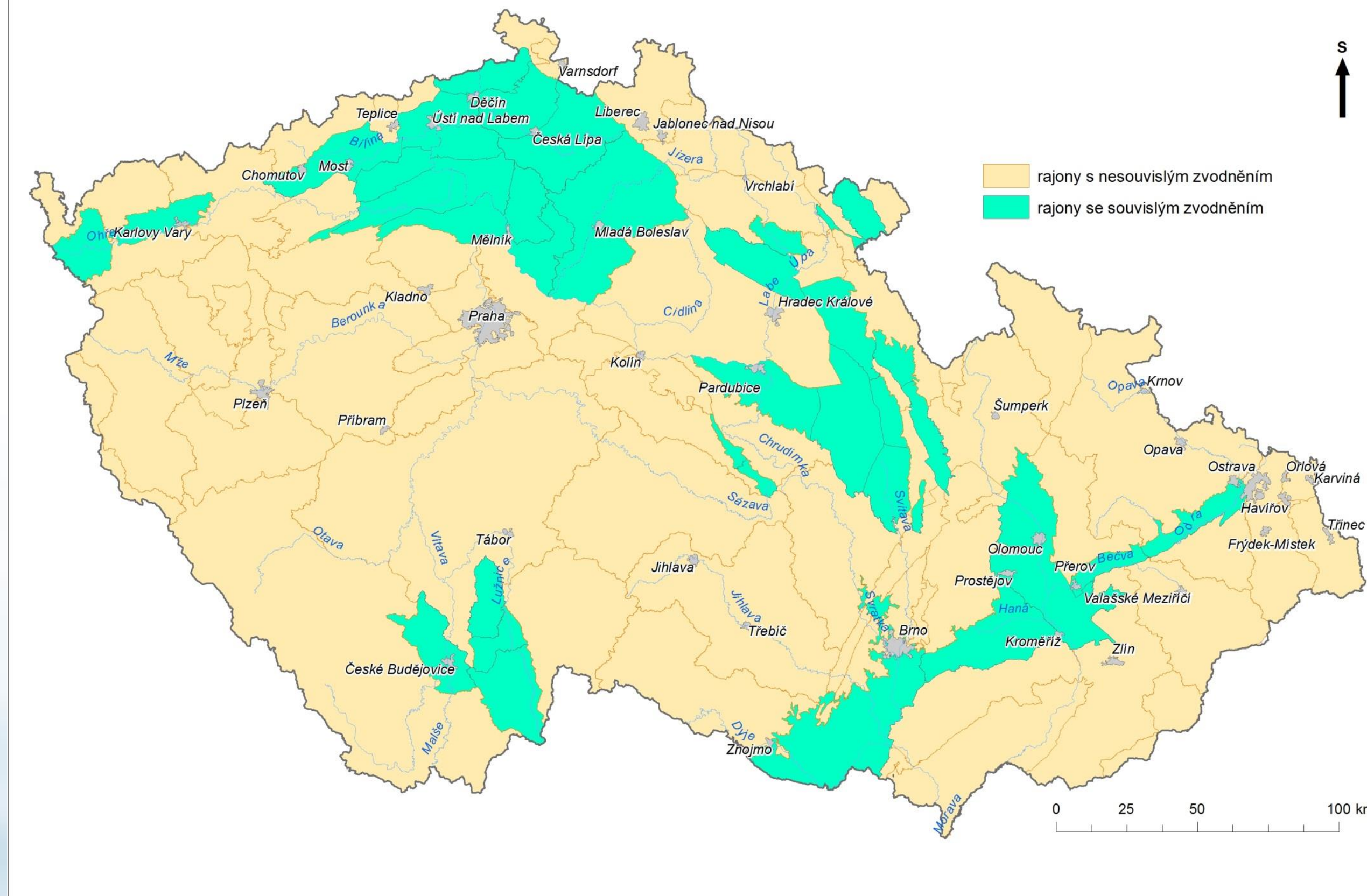

- Pro potřeby stanovení zásob podzemních vod je Česká republika rozdělena do 152 oblastí, tzv. rajonů.
- **HG rajon:** území s podobnou geologickou stavbou a podobným oběhem podzemní vody.
 1. se souvislým zvodněním (převážně pánevní struktury)
 2. s nesouvislým zvodněním (v geneticky starších formacích)
 3. v mladších, převážně kvartérních sedimentech

Rajony s nesouvislým zvodněním

- zaujímají cca 2/3 našeho území
- lokální oběh podzemní vody, relativně rychlá reakce na srážky a rychlý pokles zásob podzemní vody, hlavně v obdobích sucha
- obecně jde o horniny s velmi nízkou propustností, které mají jen málo pórů, ze kterých podzemní voda snadno odtéká, a proto jsou na rozdíl od pánví zásoby podzemní vody jen malé
- v těchto oblastech při dlouhotrvajícím suchu může být s dostatkem podzemní vody problém

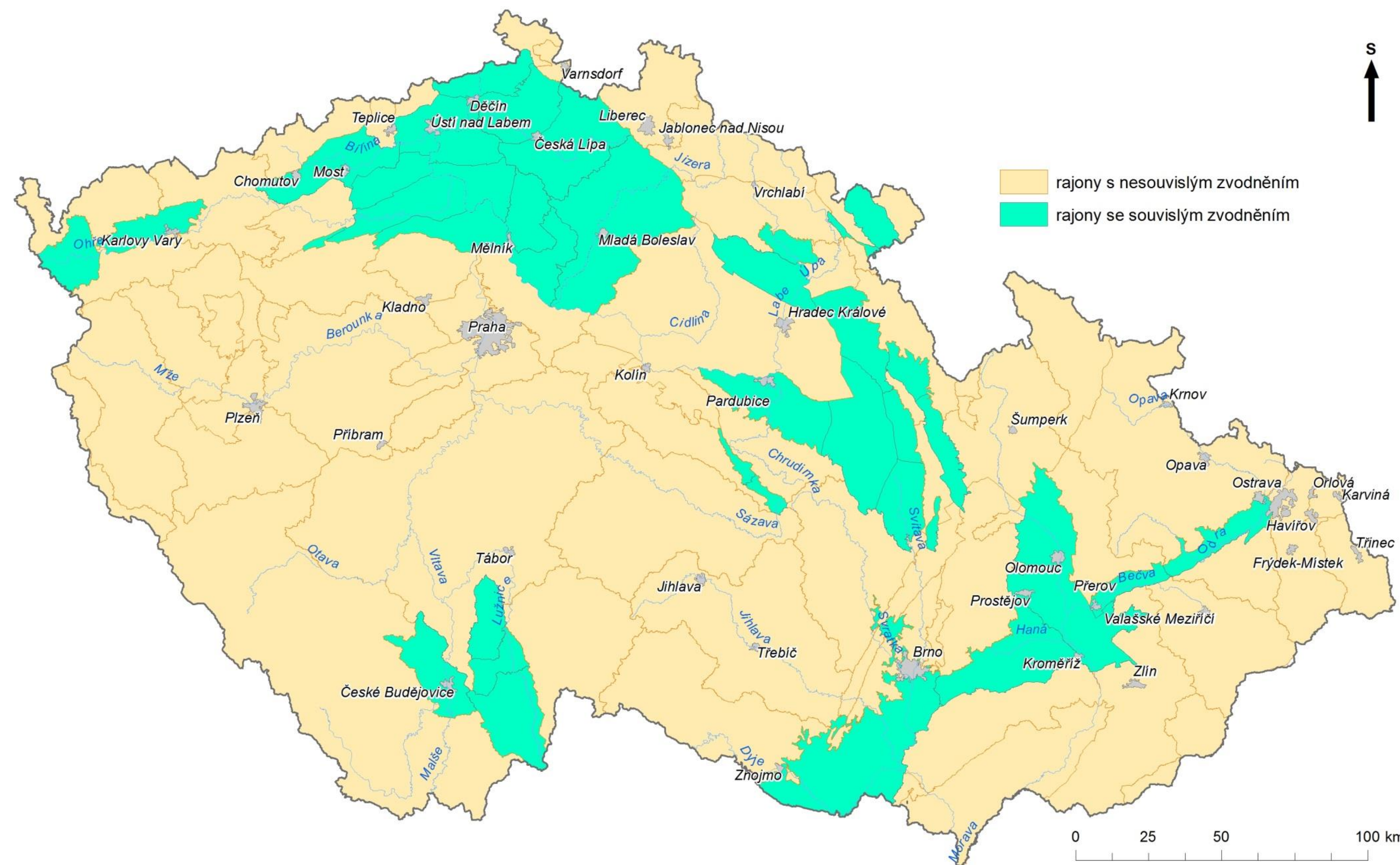
ČESKÁ
GEOLOGICKÁ
SLUŽBA

Rajony se souvislým zvodněním:

1/3 našeho území

Podzemní voda proudí
na vzdálenost až desítek
kilometrů, často
nezávisle na povrchové
říční síti.

Doba zdržení: x – x00 let
Studium stabilních
isotopů tritia, C_{14} ,
freonů CFC, FS_6

Rajony se kvarterními (čtvrtohorními) říčními písky a štěrky

ČESKÁ
GEOLOGICKÁ
SLUŽBA

Historie

- Do 90. let 20. století probíhaly regionální hydrogeologické průzkumy v pravidelných pětiletých cyklech, které se zabývaly stanovením přírodních zdrojů podzemních vod a jejich využitelným množstvím.
- Tyto průzkumy proběhly jen na části území Čech.
- Až v roce 2010 získala Česká geologická služba Rebilance zásob podzemních vod.

Odhad přírodních a využitelných zásob podzemních vod v České republice

- celkové množství podzemních vod se pohybuje okolo $35 - 40 \text{ m}^3/\text{s}$
- celkové využitelné množství podzemních vod se pohybuje okolo $25 \text{ m}^3/\text{s}$
- dnes se využívá okolo $15 \text{ m}^3/\text{s}$ podzemních vod
- největší odběry podzemních vod jsou z české křídové pánve

Zásobování obyvatel
pitnou vodou

ČESKÁ
GEOLOGICKÁ
SLUŽBA

www.geology.cz/rebalance

Proč rebalance podzemních vod

- původní výpočty přírodních zdrojů podzemních vod a jejich využitelný podíl nerespektovaly dynamiku a proměnlivost přírodních zdrojů podzemních vod v čase
- výpočty přírodních zdrojů nebyly provedeny ve všech vodohospodářsky významných oblastech
- po roce 1990 byla přijata nová legislativa na národní i mezinárodní úrovni, respektující přírodu jako celek, „princip trvale udržitelného stavu“

Rebalance zásob podzemních vod

OPERAČNÍ PROGRAM
ŽIVOTNÍ PROSTŘEDÍ

EVROPSKÁ UNIE
Evropský fond pro regionální rozvoj

Pro vodu,
vzduch a přírodu

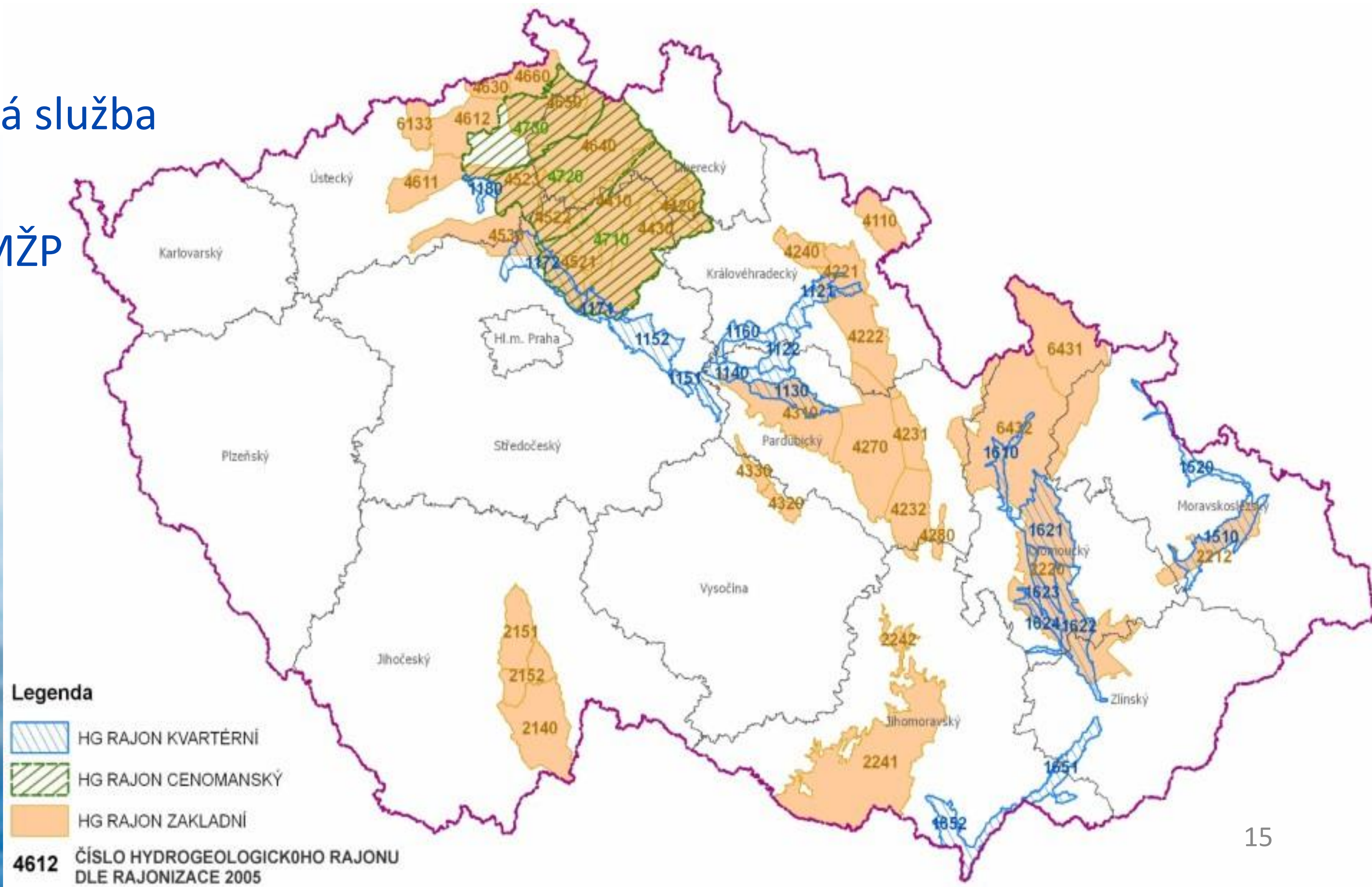
Doba řešení projektu: 7/2010 – 12/2015

Náklady: 560 mil. Kč

Příjemce: Česká geologická služba

Zdroje financi: ERDF, SFŽP

(Operační program ŽP) a MŽP

**ČESKÁ
GEOLOGICKÁ
SLUŽBA**

OPERAČNÍ PROGRAM
ŽIVOTNÍ PROSTŘEDÍ

EVROPSKÁ UNIE
Evropský fond pro regionální rozvoj

Pro vodu,
vzduch a přírodu

Cíle projektu

- zhodnotit přírodní zdroje podzemních vod na 1/3 území republiky s použitím moderních technologií
- stanovit podmínky, za jakých je možné podzemní vody v hodnocených rajonech využívat s ohledem na trvale udržitelný rozvoj (Rámcovou směrnicí EU o vodě 2000/60/ES)
- ověřit stávající hranice platných rajonů
- metodická platforma pro hodnocení přírodních zdrojů podzemních vod

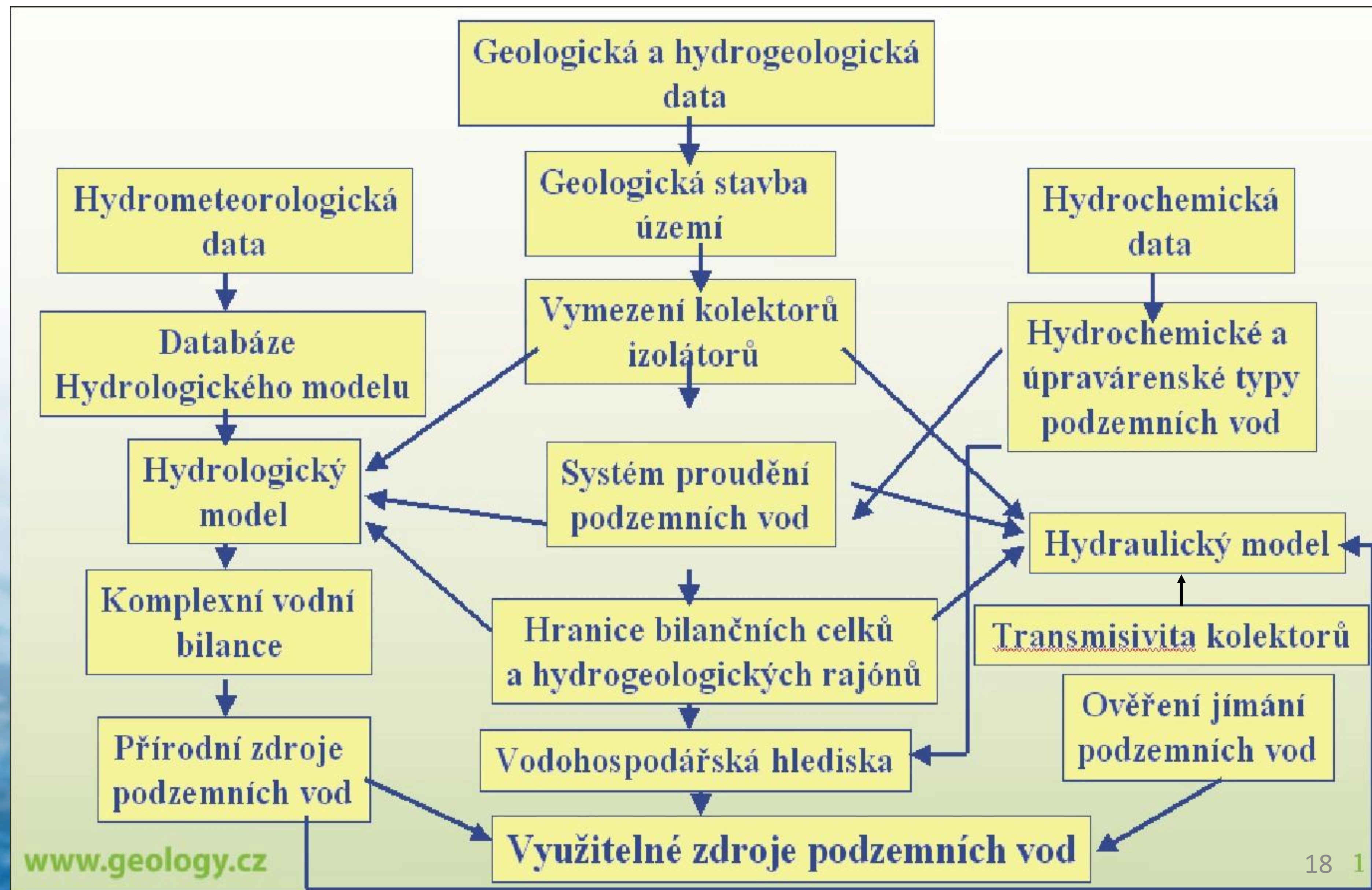
ČESKÁ
GEOLOGICKÁ
SLUŽBA

www.geology.cz/rebalance

Jaké kategorie prací bylo třeba realizovat

Aktivita	
1	Shromáždění archivních dat , selekce a analýza, vyjasnění geologické stavby, prvotní vymezení kolektorů a přiřazení dat ke kolektorům
2	Zpracování zdrojové části hodnocení kvantitativního stavu útvarů podzemních vod
3	Doplnění archivních informací novými metodami : DPZ, geofyzikou (gravimetrie, seismická měření, elektrické metody, letecká gravimetrie, seismická měření) a terénním průzkumem včetně hydrologických měření
4	Přímé testování kolektorů průzkumnými hydrogeologickými vrty a výstavba průzkumných hydrogeologických objektů (210 průzkumných vrtů, 80 vodoměrných profilů)
5	Sestavení koncepčního modelu – geologický prostorový model, vymezení kolektorů a izolátorů, rozložení hydraulických parametrů, vymezení míst dotace a drenáže
6	Hydrologický model - rozložení dotace v dlouhodobém i měsíčním kroku
7	Hydraulický model – stacionární a tranzientní modely proudění podzem. vody
8	Vyhodnocení kvalitativního stavu , sestavení hydrochemického modelu
9	Vyhodnocení ochrany podzemních vod a stavu přírodních ekosystémů
10	Shrnutí výsledků prací, sestavení závěrečných zpráv, zpracování metodik pro hodnocení přírodních zdrojů podzemních vod
11	Propagace, publicita , web, konference, publikace

Vazby mezi jednotlivými kategoriemi prací

I. Geologický model

- rešerše a příprava databází
- zpřesnění geologické mapy
- provedení technických prací
(vrty, geofyzika)
- zpřesnění stratigrafie
- konstrukce geologických řezů
- konstrukce 3D geologických modelů

Odkrytá geologická mapa
Hornomoravského úvalu

ČESKÁ
GEOLOGICKÁ
SLUŽBA

Vymezené polygony

Kr
K
KD
L, LK
Z
M
B
B2
P
Q
G
V
F/Kr, F/K, F/L, F/Z, F/M, F/B
F/P
F/V
F/S
S/Kr, S/KD, S/L, S/K
S/Z, S/M, S/B
S/P
S/Q
S/G
S/V
T
W
R
D
H/K, H/B, H/M, H/Z, H/P, H/S
H/Q
H/G, H/V
A

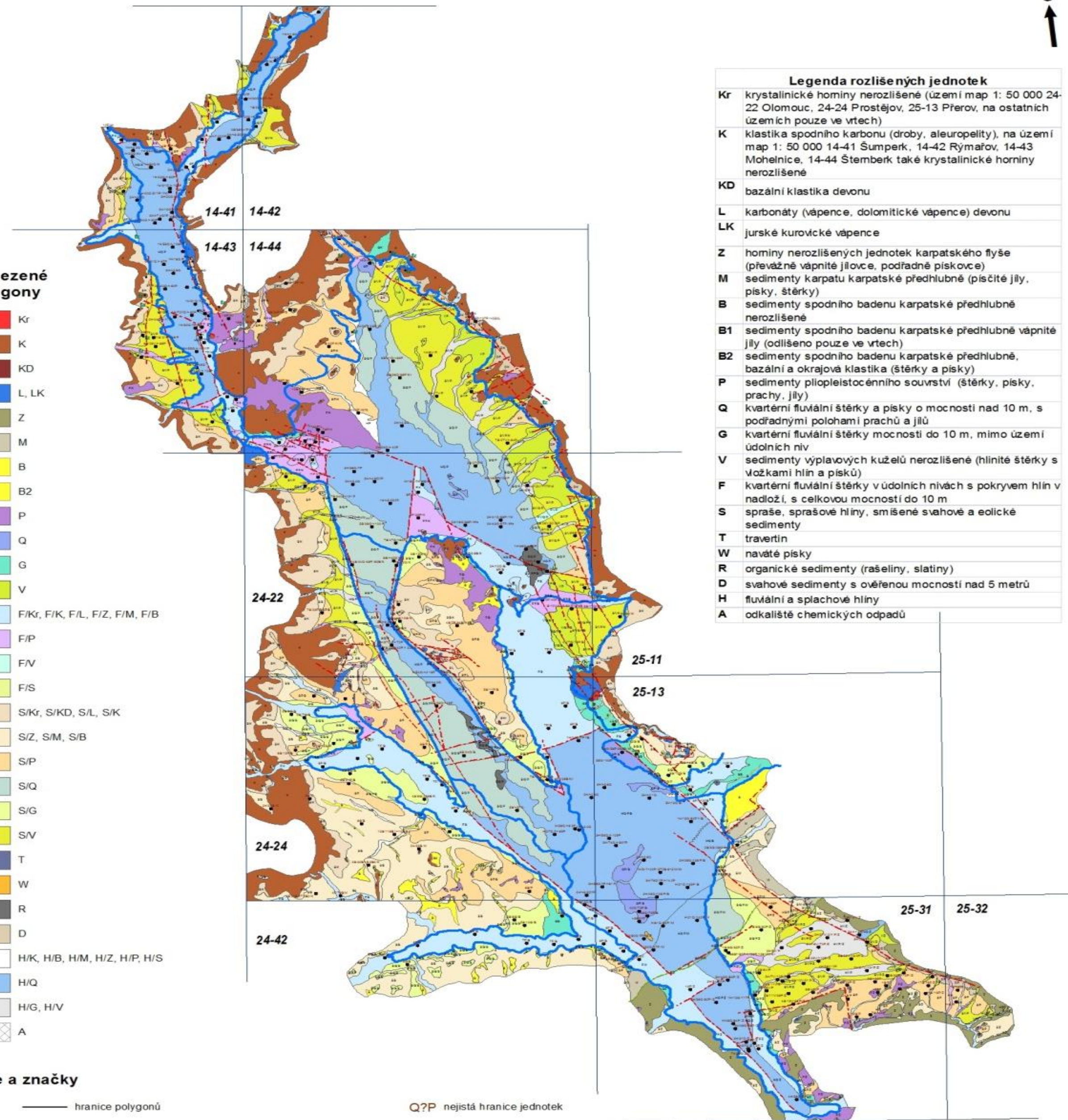
Linie a značky

—	hranice polygonů
- - -	interpretované tektonické linie
- . - .	násunová linie karpatského flyše přes karpatskou předhlubň
W W W	velmi nejistá hranice podloží jednotek
F/P/K	vertikální sled jednotek v polygonu
• 2H/40Q/80P/K	vrt s hloubkou báze jednotek [m]

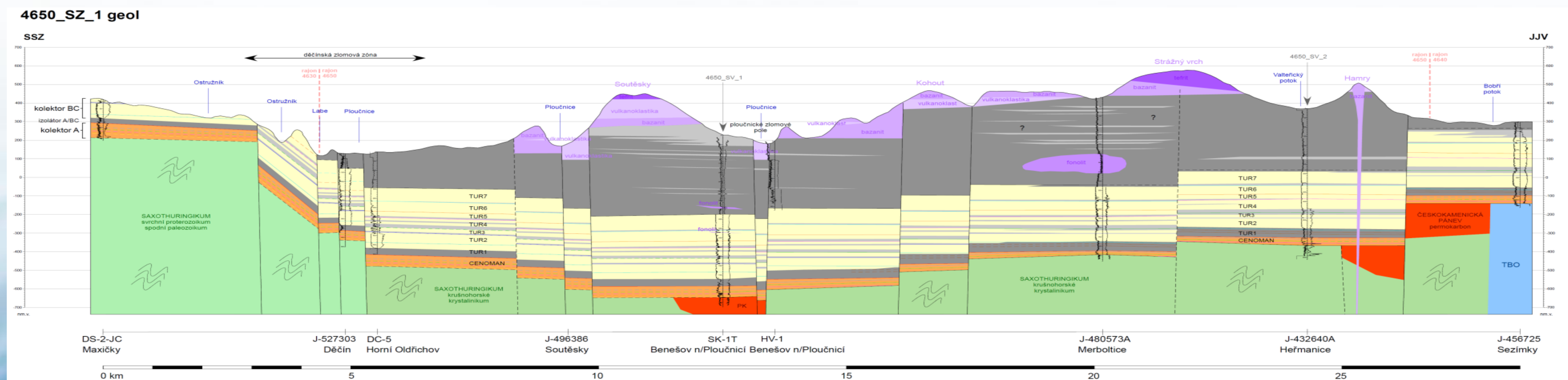
Q?P	nejistá hranice jednotek
>P	minimální hloubka báze jednotky
fz	výskyt fosilních zvětralin
—	hranice HGR
24-22	číslo mapy 1: 50 000
1621	číslo HGR

Legenda rozlišených jednotek

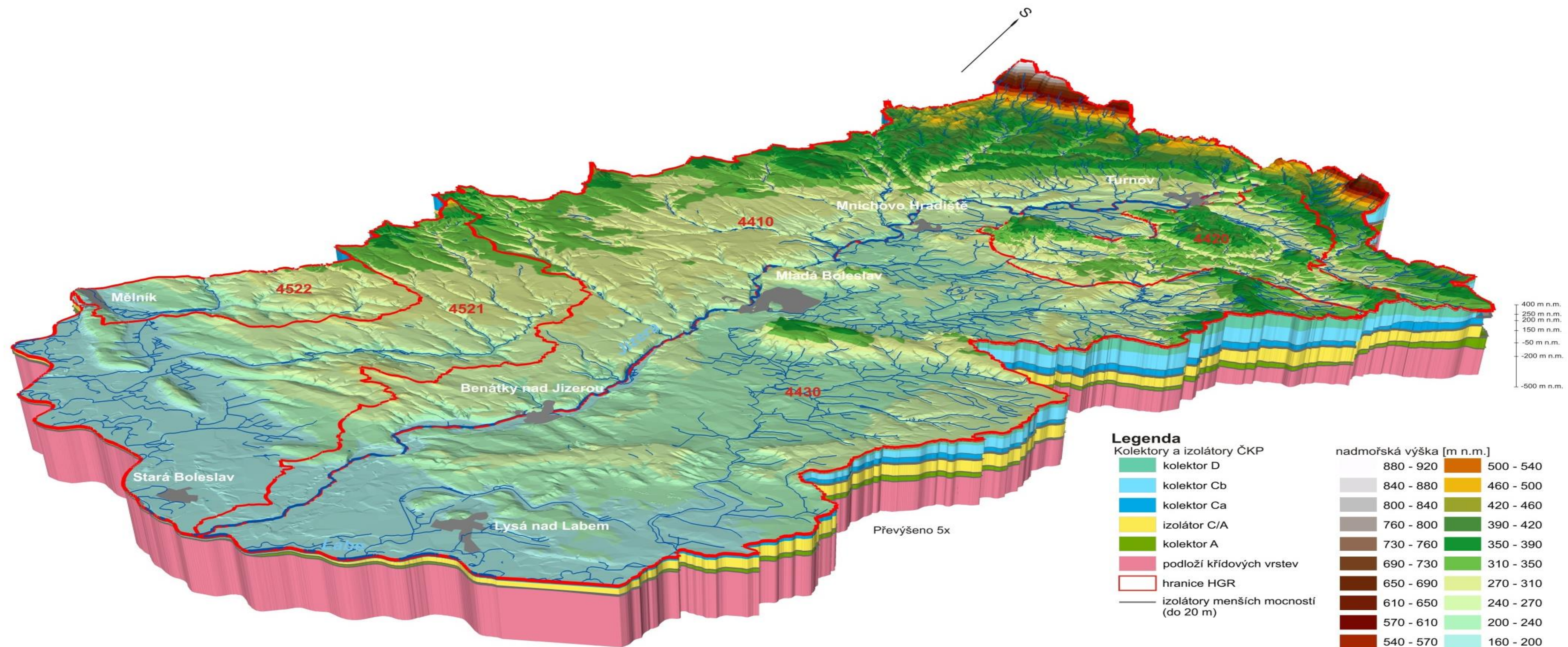
Kr	krystalické horniny nerozlišené (území map 1: 50 000 24-22 Olomouc, 24-24 Prostějov, 25-13 Přerov, na ostatních územích pouze ve vrtech)
K	klastika spodního karbonu (droby, aleuropelity), na území map 1: 50 000 14-41 Šumperk, 14-42 Rýmařov, 14-43 Mohelnice, 14-44 Šternberk také krystalické horniny nerozlišené
KD	bazální klastika devonu
L	karbonáty (vápence, dolomitické vápence) devonu
LK	jurské kurovické vápence
Z	horniny nerozlišených jednotek karpatského flyše (převážně vápnité jílovce, podřadné pískovce)
M	sedimenty karpatské předhlubně (píště, jíly, pisky, štěrky)
B	sedimenty spodního badenu karpatské předhlubně nerozlišené
B1	sedimenty spodního badenu karpatské předhlubně vápnité jíly (odlišeno pouze ve vrtech)
B2	sedimenty spodního badenu karpatské předhlubně, bazální a okrajová klastika (štěrky a pisky)
P	sedimenty plioleistocénního souvrství (štěrky, pisky, prachy, jíly)
Q	kvartérní fluvální štěrky a pisky o mocnosti nad 10 m, s podřadnými polohami prachů a jílu
G	kvartérní fluvální štěrky mocnosti do 10 m, mimo území údolních niv
V	sedimenty výplavových kuželů nerozlišené (hlinité štěrky s vložkami hlín a písků)
F	kvartérní fluvální štěrky v údolních nivách s pokryvem hlín v nadožl, s celkovou mocností do 10 m
S	spraše, sprašové hlíny, smíšené svahové a eolické sedimenty
T	travertin
W	naváté pisky
R	organické sedimenty (rašeliny, slatiny)
D	svahové sedimenty s ověřenou mocností nad 5 metrů
H	fluvální a splachové hlíny
A	odkalště chemických odpadů

Geologický řez benešovskou strukturou

Ukázka vymezení hydrogeologických těles v oblasti Jizery

Průzkumné vrty

- vyhloubeno 210 průzkumných vrtů o hloubce od 10 do 455 m
- odvrtáno 26 076 bm
- na 118 hydrogeologických vrtech probíhá monitoring stavu podzemních vod

Vodoměrné stanice

- 80 vodoměrných stanic s kontinuálním záznamem

ČESKÁ
GEOLOGICKÁ
SLUŽBA

VÝNOS VRTNÉHO JÁDRA

Syntéza (1967-1985)

Klasické vrtání jednoduchou jádrovnicí

Díky technologii Wire-line se urychlily vrtné práce a zlepšil výnos jádra. Bylo proto možné lépe studovat průběh a styl litologických hranic, sedimentárních a biogenních textur, podrobně srovnat profil vrtu s karotáží vrtu.

Metoda Wire-line (dvojitá jádrovnice) www.geology.cz/rebalance

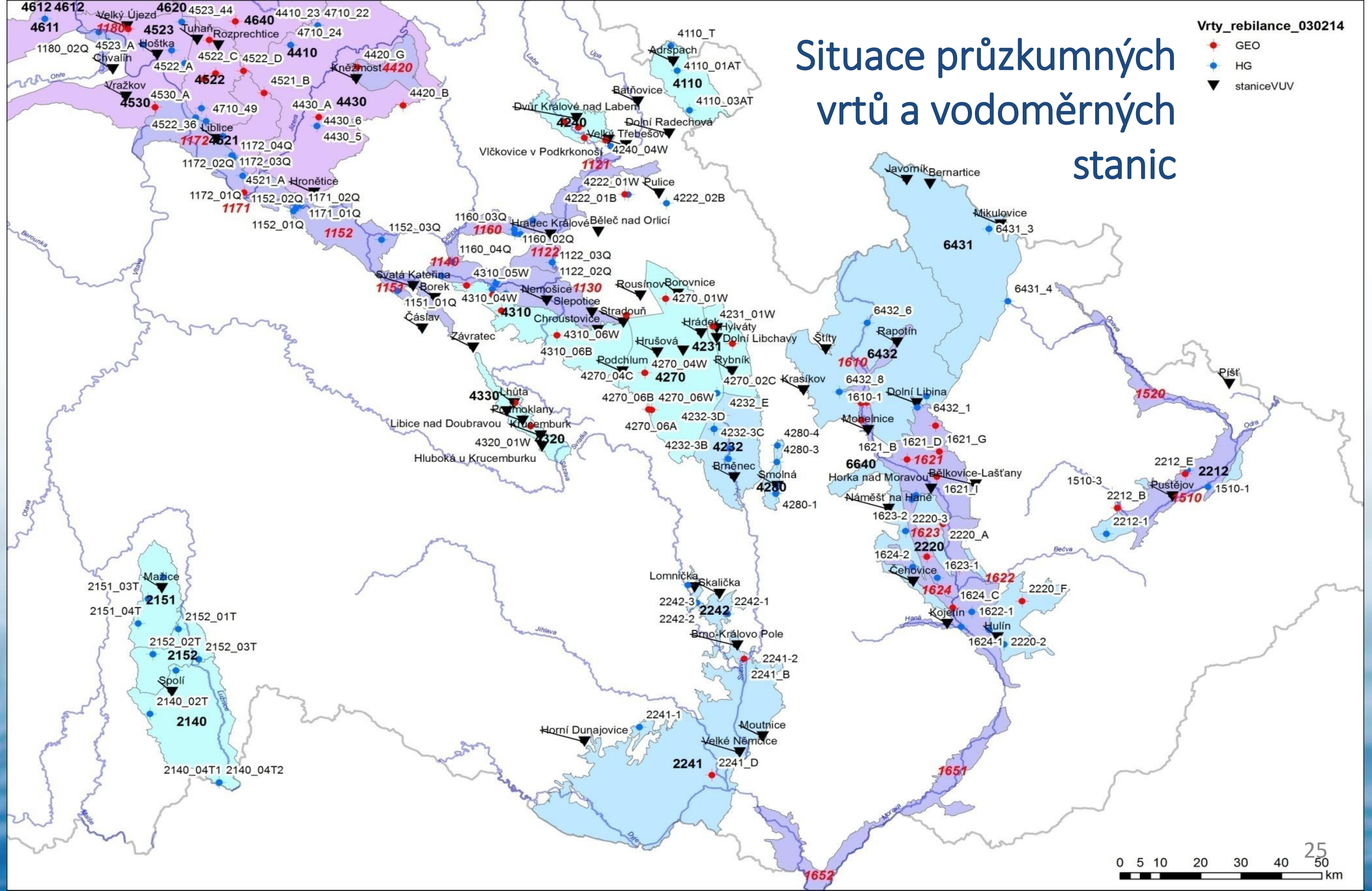
[illegible]

- www.geology.cz/rebalance

Situace průzkumných vrtů a vodoměrných stanic

Vrty_rebalance_030214

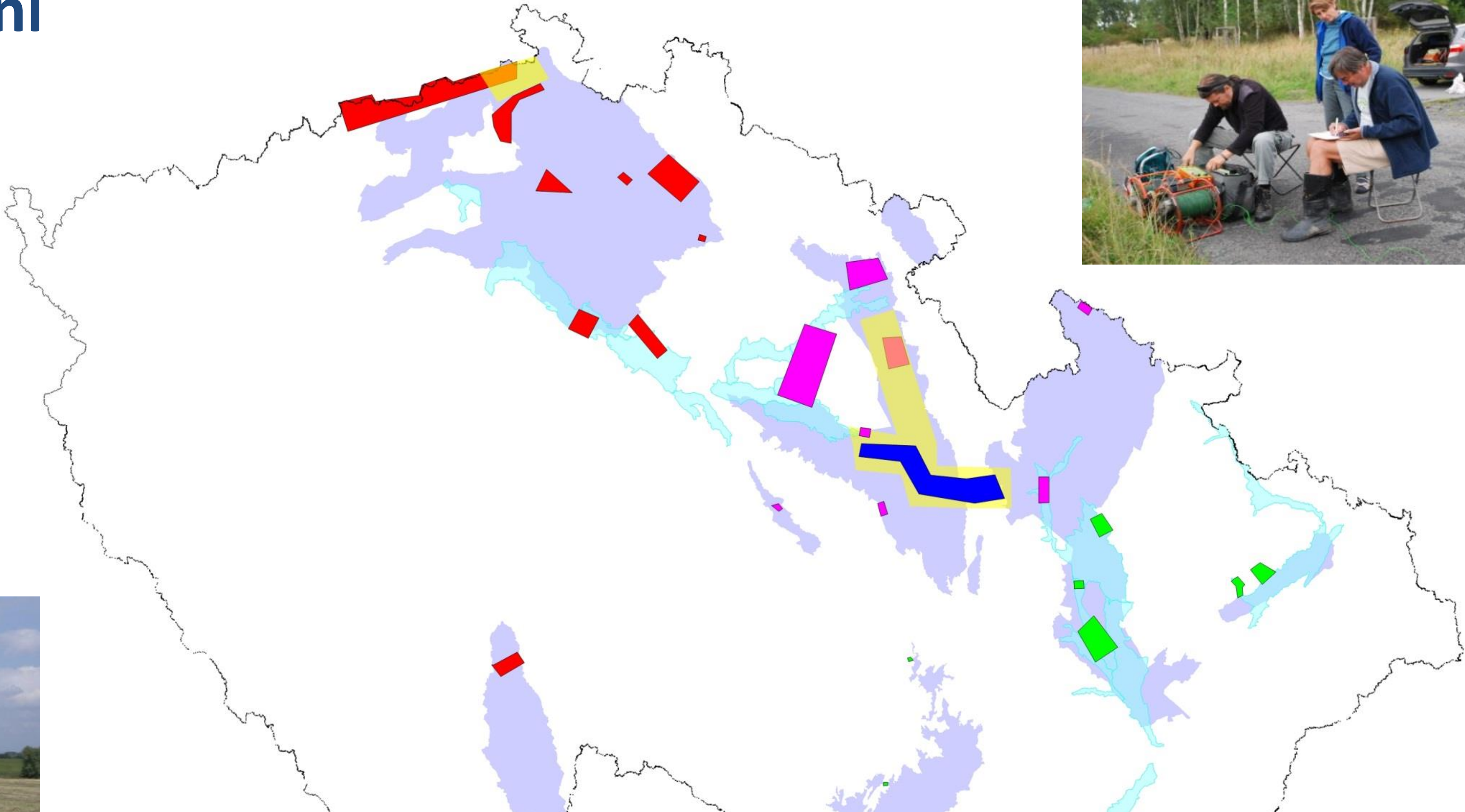
- GEO
- HG
- ▼ stanice VUV

Geofyzikální měření

- Gravimetrie
- Letecká geofyzika
- Reflexní seismika

Plošná gravimetrie	1 186 km ²		
Letecká geofyzika	750 km ²		
Plošné geofyzikální měření	232 km seimika	279 km geoelektrika	115 km gravimetrie
Seismický reflexní průzkum	55 km profilů	25 km profilů	

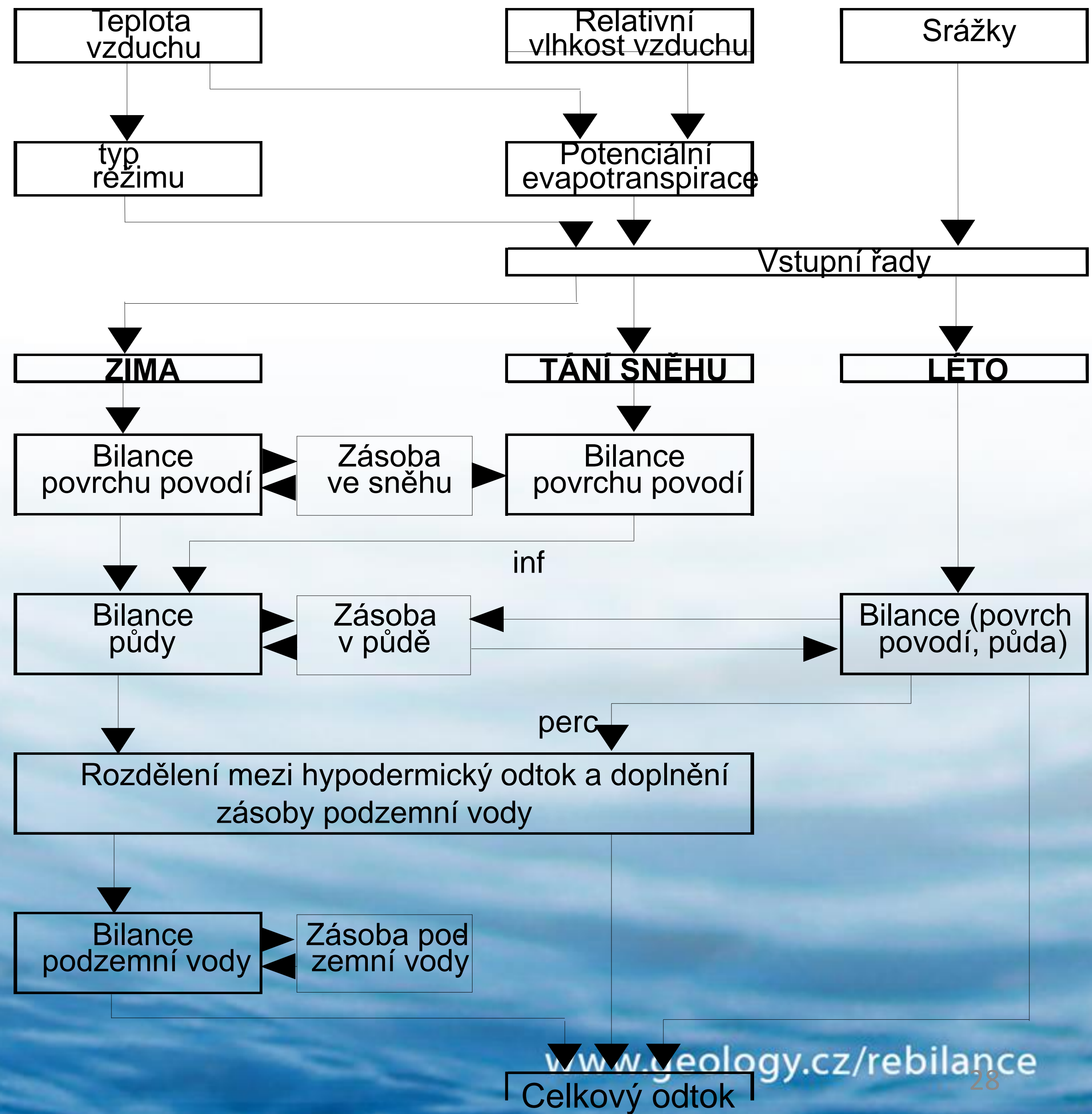
ČESKÁ
GEOLOGICKÁ
SLUŽBA

www.geology.cz/rebalance

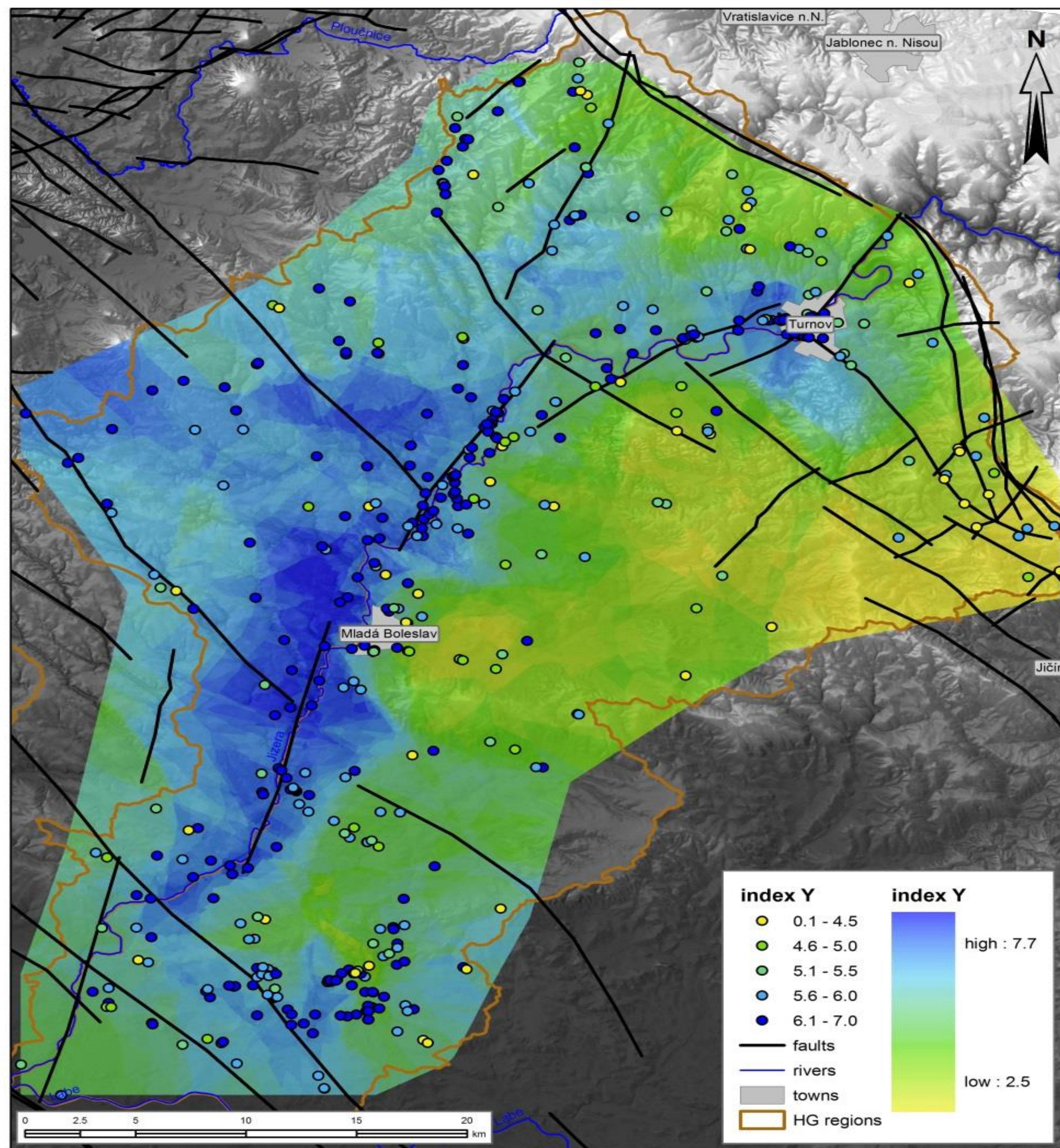
II. Hydrologický model

Povrchová voda – dotace a odtok

- referenční období 1981-2010
- Stanovení: roční dotace - průměrný rok
- dotace v měsíčním kroku pro 2001-2010
- srážkově byla období 1981-2010 a 2001-2010 podobná
- prokazatelně byl zjištěn nárůst teploty vzduchu o 0,02-0,04 °C / rok

ČESKÁ
GEOLOGICKÁ
SLUŽBA

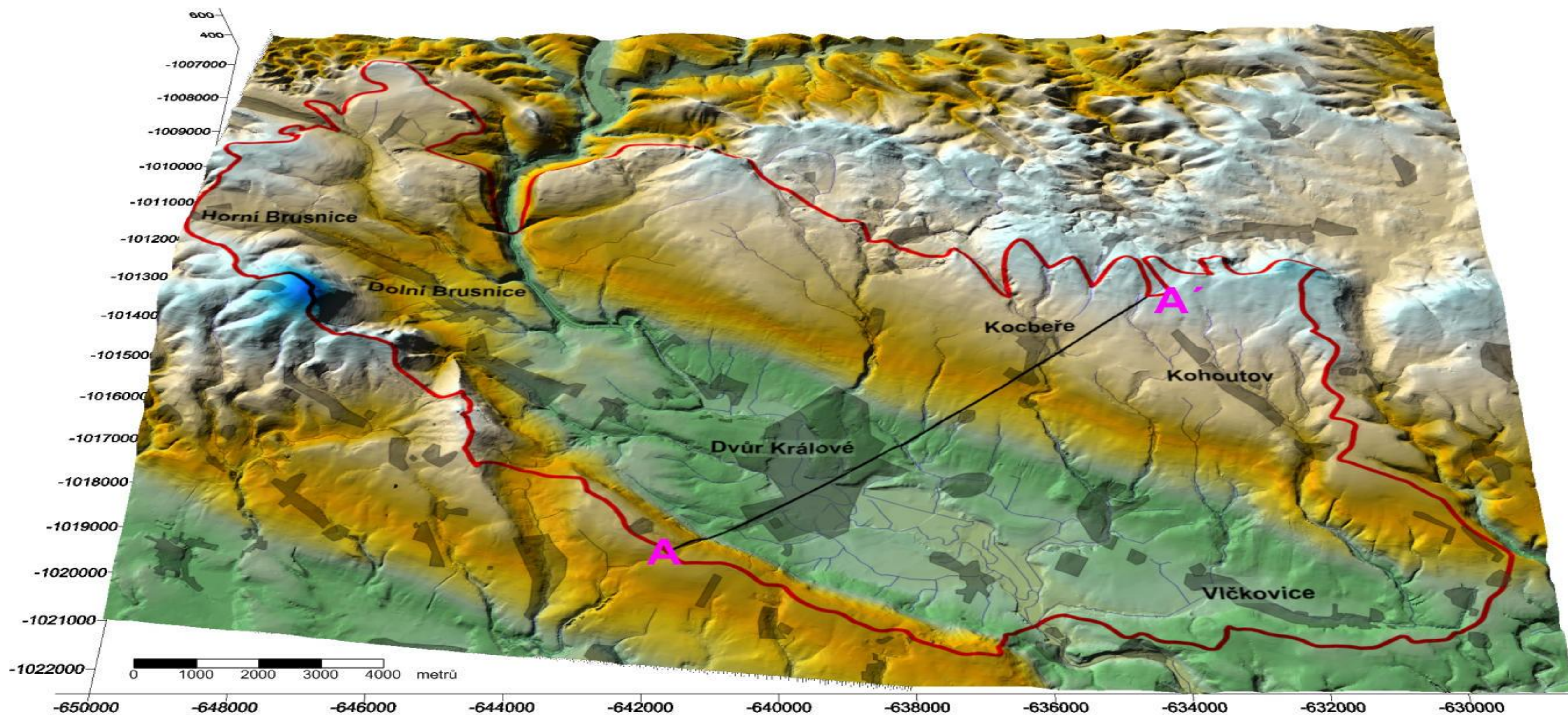
Rozložení indexu průtočnosti(hydraulických parametrů) kolektoru jizerského souvrství (C) v rajonech 4430 a 4410

III. Koncepční model proudění podzemní vody

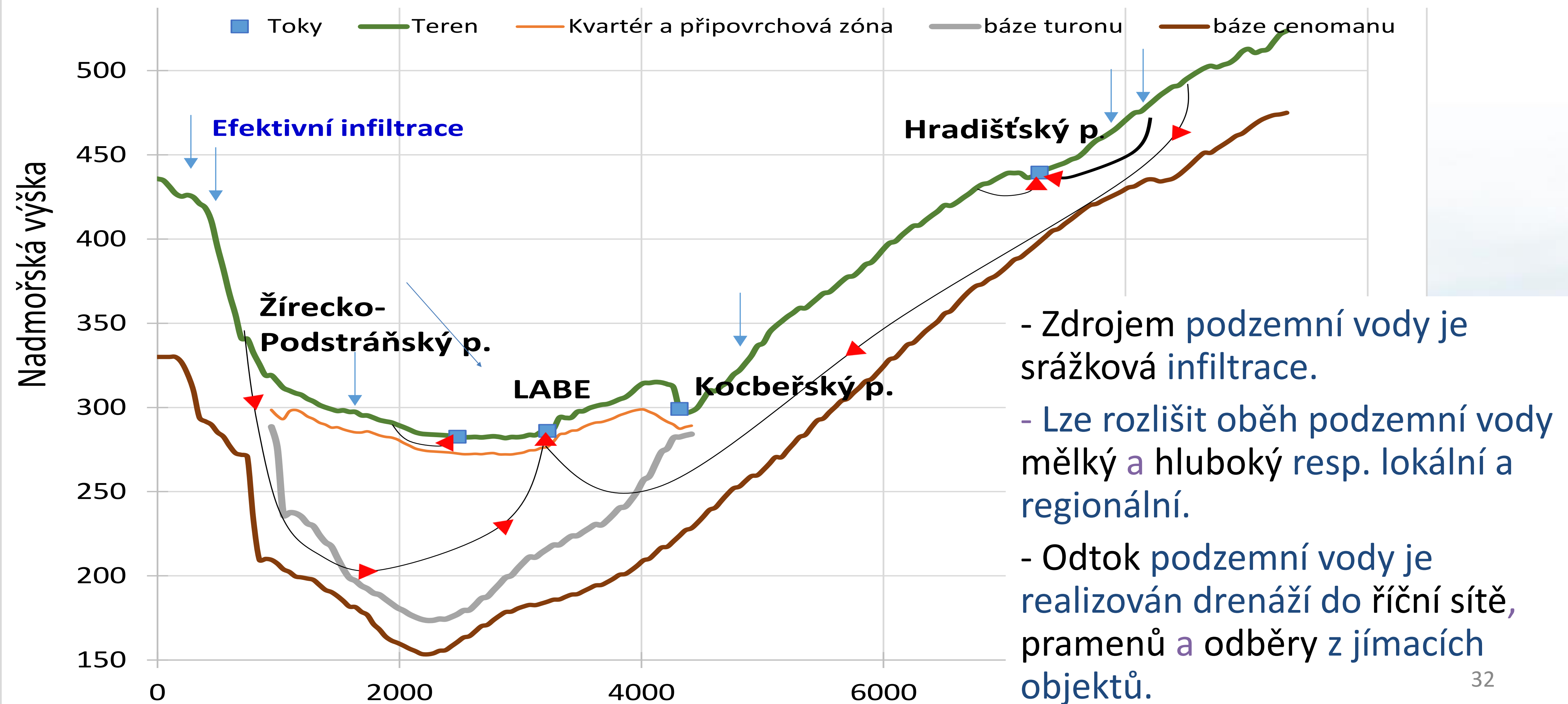
(charakter proudění podzemní vody)

- Proudění podzemní vody probíhá v prostoru křídových sedimentů, připovrchové vrstvě a kvartérní sedimentární vrstvě
- V HGR 4420 je vodárensky významný kolektor (označovaný A) vyvinutý v perucko-korycanském souvrství - CENOMAN
- Podzemní voda je za přirozených podmínek drénována přes sedimenty TURONU do KVARTÉRU a údolní nivy Labe.
- Za současného stavu je část proudu podzemní vody odebírána jímacími objekty – přibližně 70 l/s (6050 m³/den)

Rajon Královedvorské synklinály

Koncepční model proudění podzemní vody v rajonu 4240 - Královedvorské synklinále

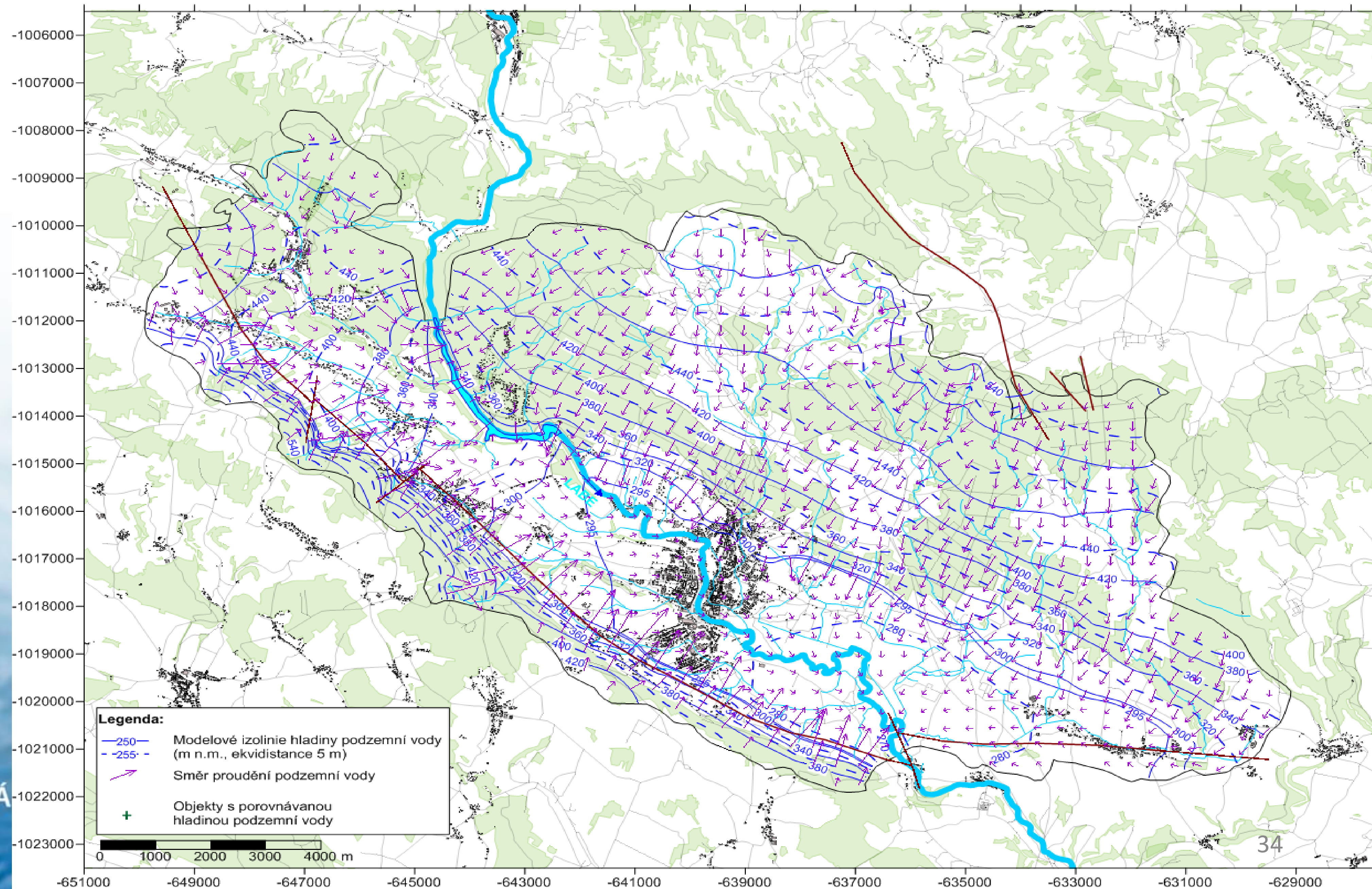
IV. Hydraulický model

(finální produkt předchozích kroků)

- stacionární (ustálený) režim proudění podzemní vody - simulace obvyklých úrovní hladiny podzemní vody při průměrných odběrech a při průměrné drenáži podzemní vody do říční sítě
- transientní (neustálený) režim proudění podzemní vody - dochází ke změně zásob vlivem proměnné infiltrace a odběrů
 - a) za období 2001 až 2010,
 - b) prognózní pro průměrný rok s vyhodnocenou průměrnou měsíční infiltrací

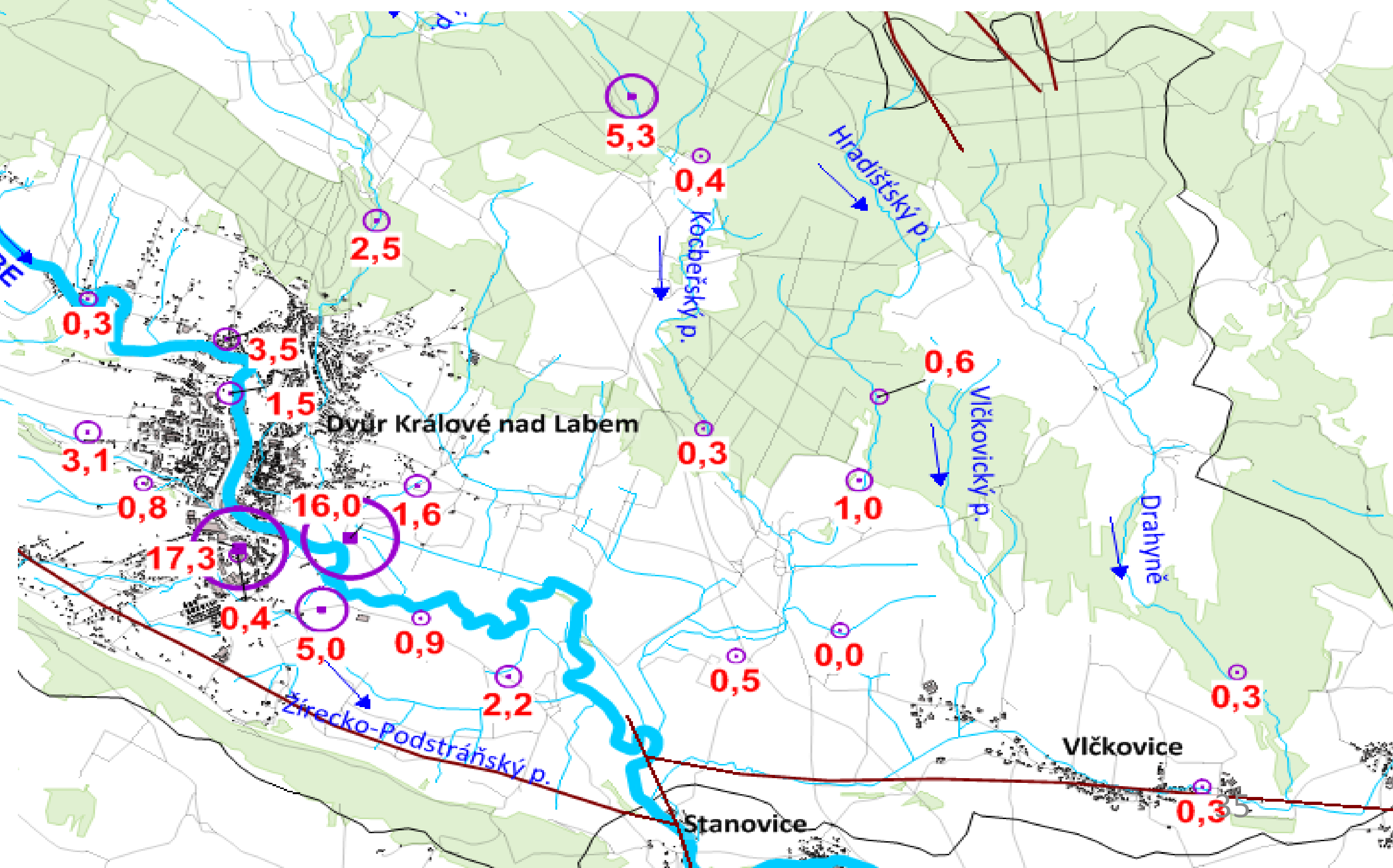
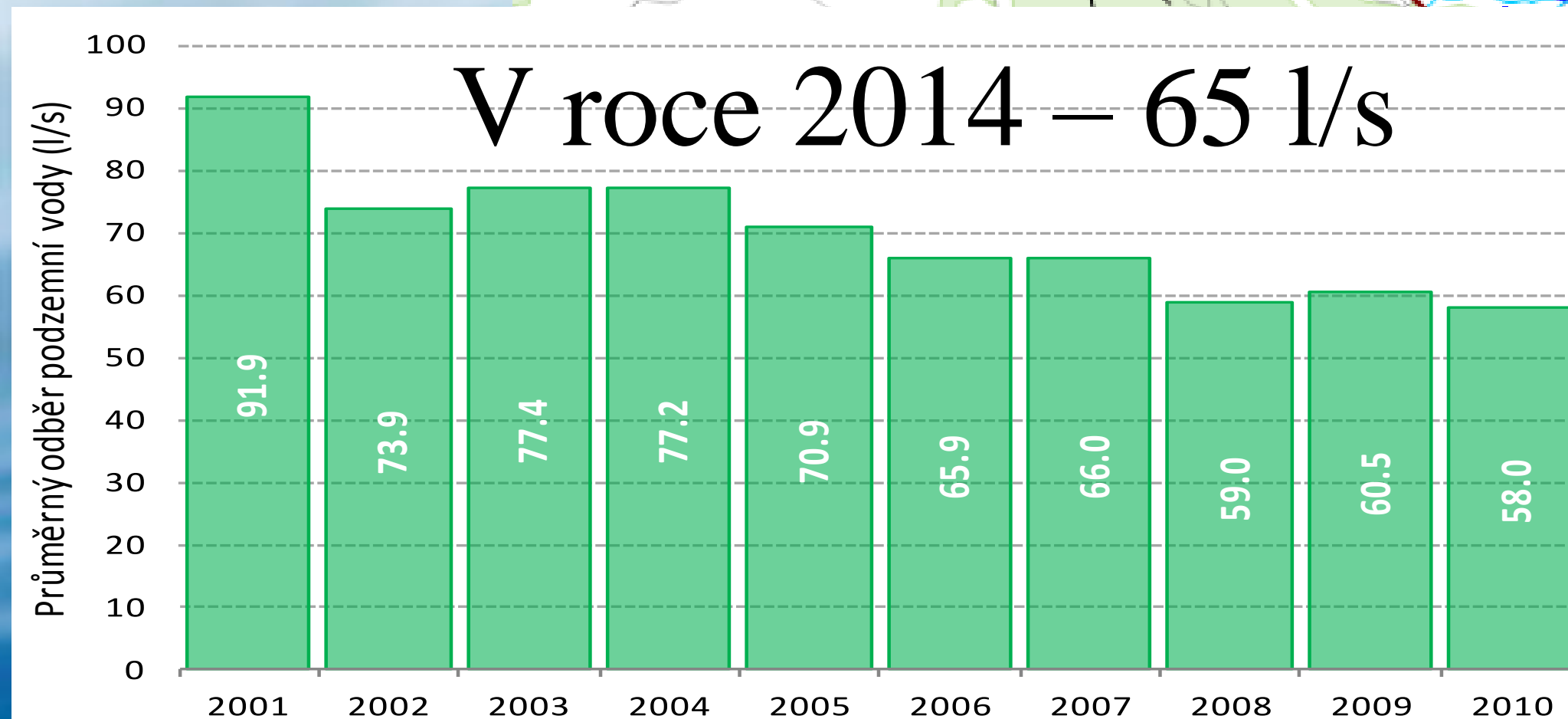
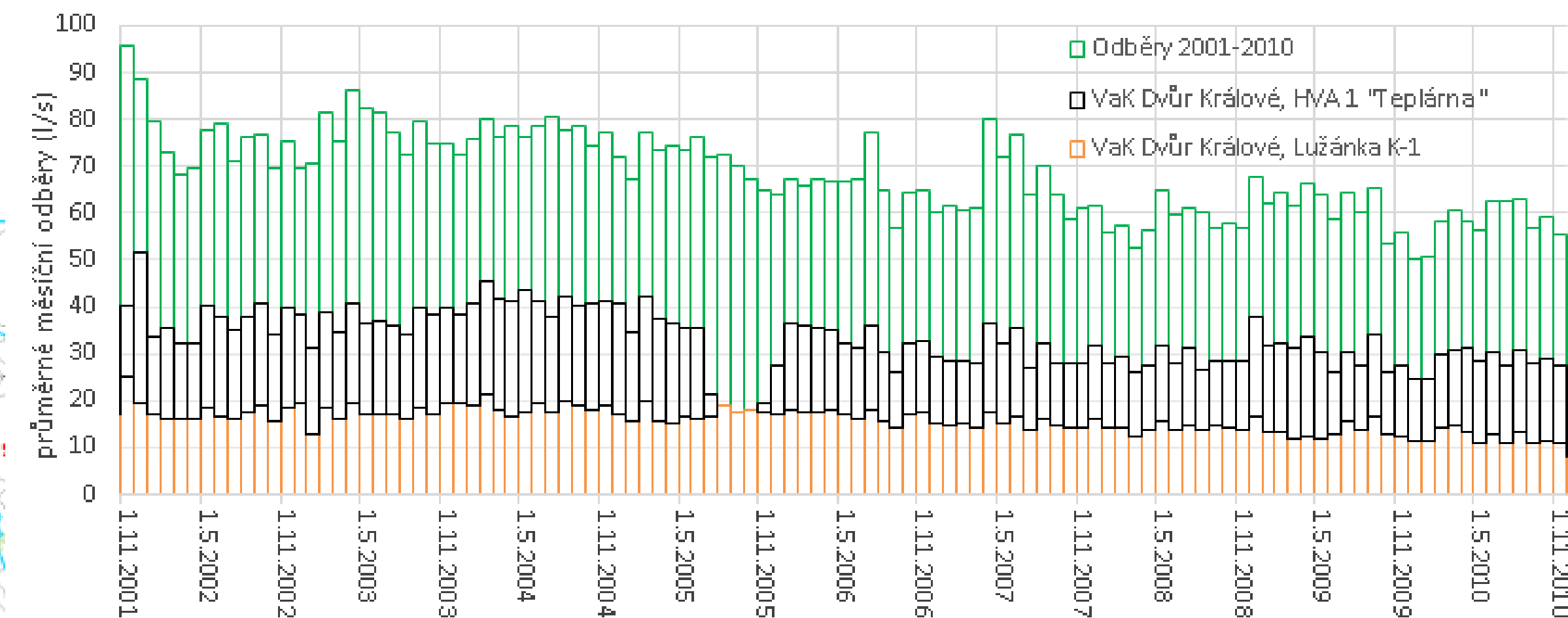
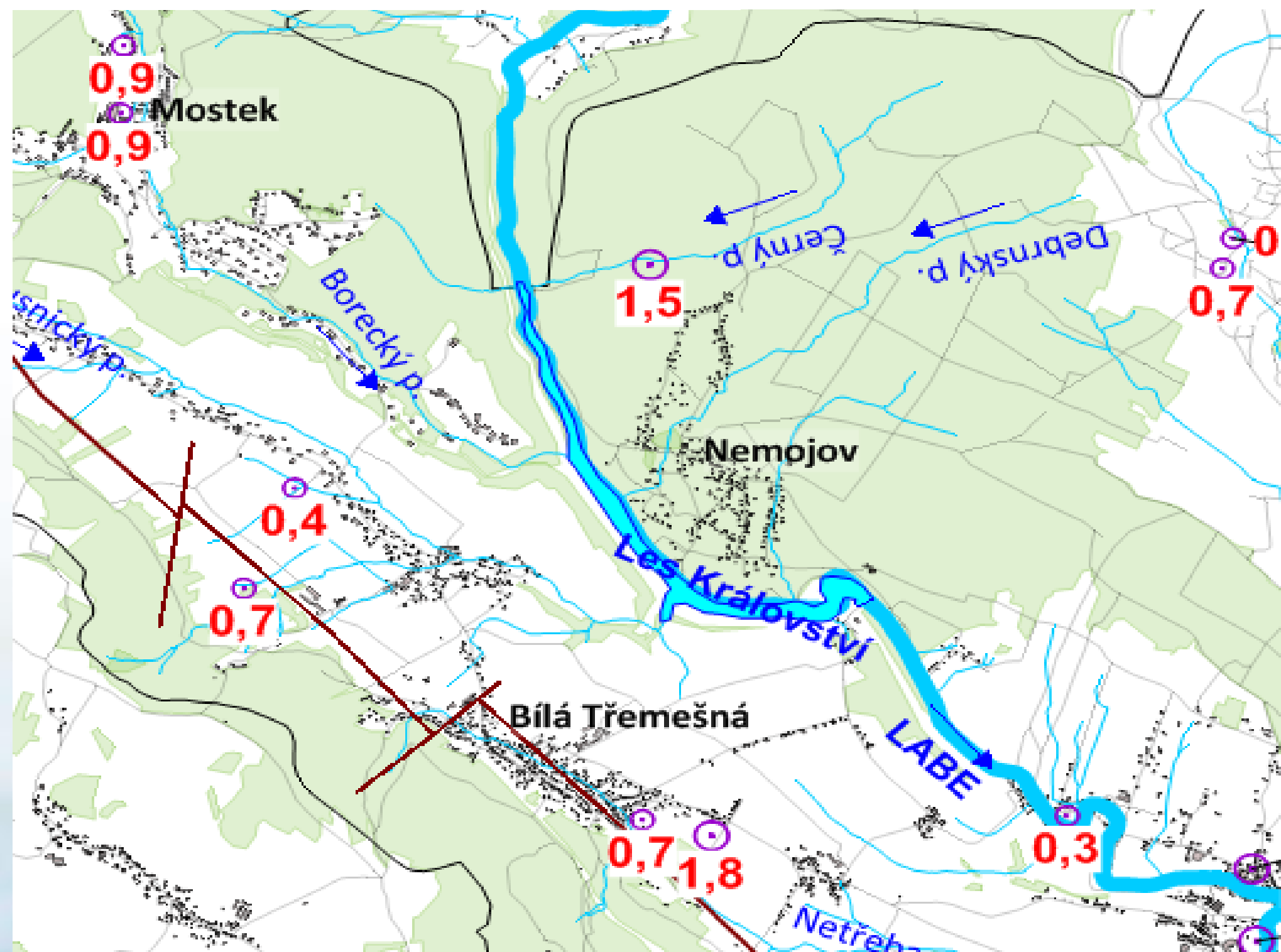

Modelové řešení – simulace neovlivněného režimu

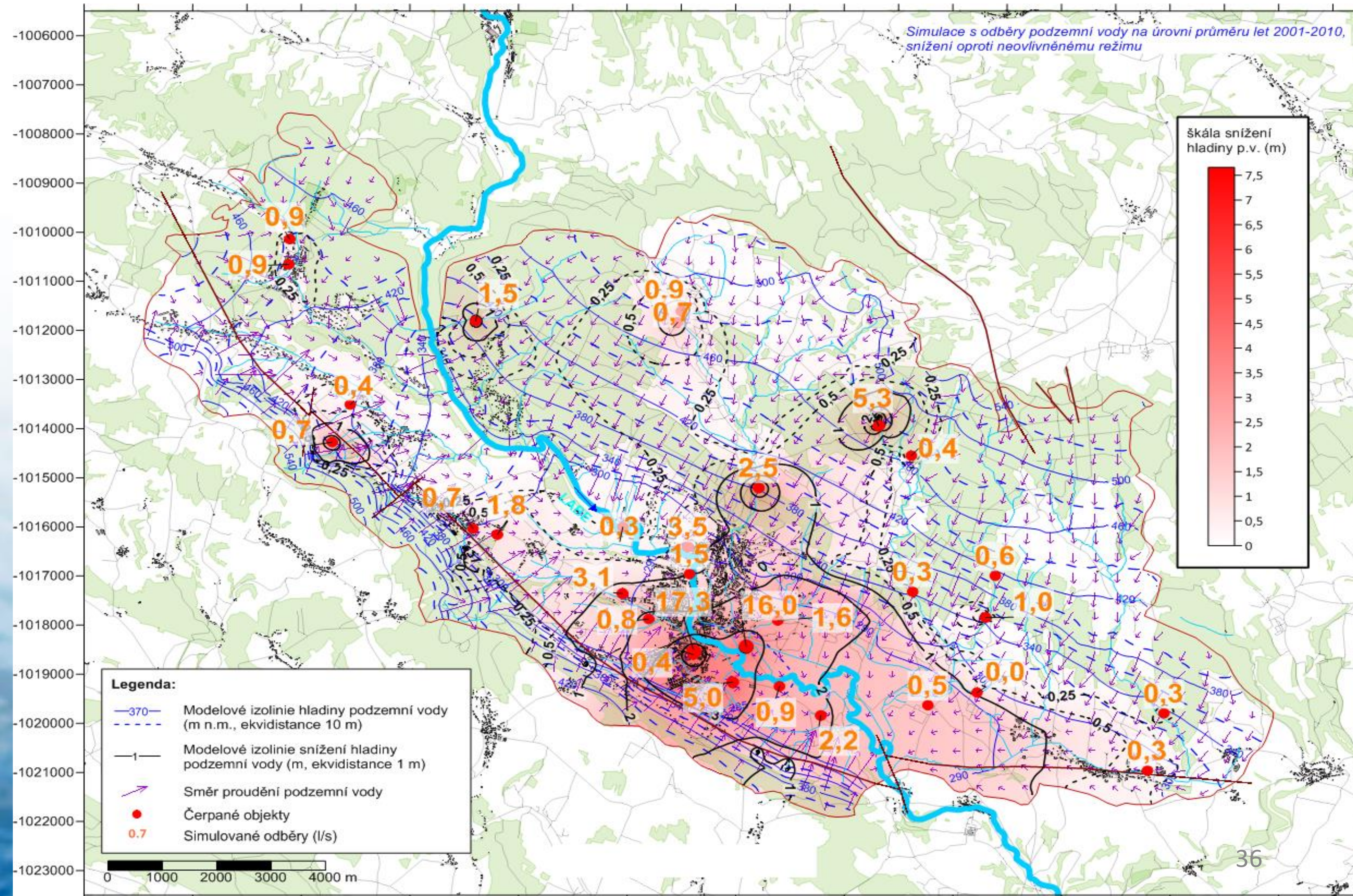

ČESKÁ
GEOLOGICKÁ
SLUŽBA

Odběry podzemní vody

Modelové řešení – simulace s odběry podz. vody

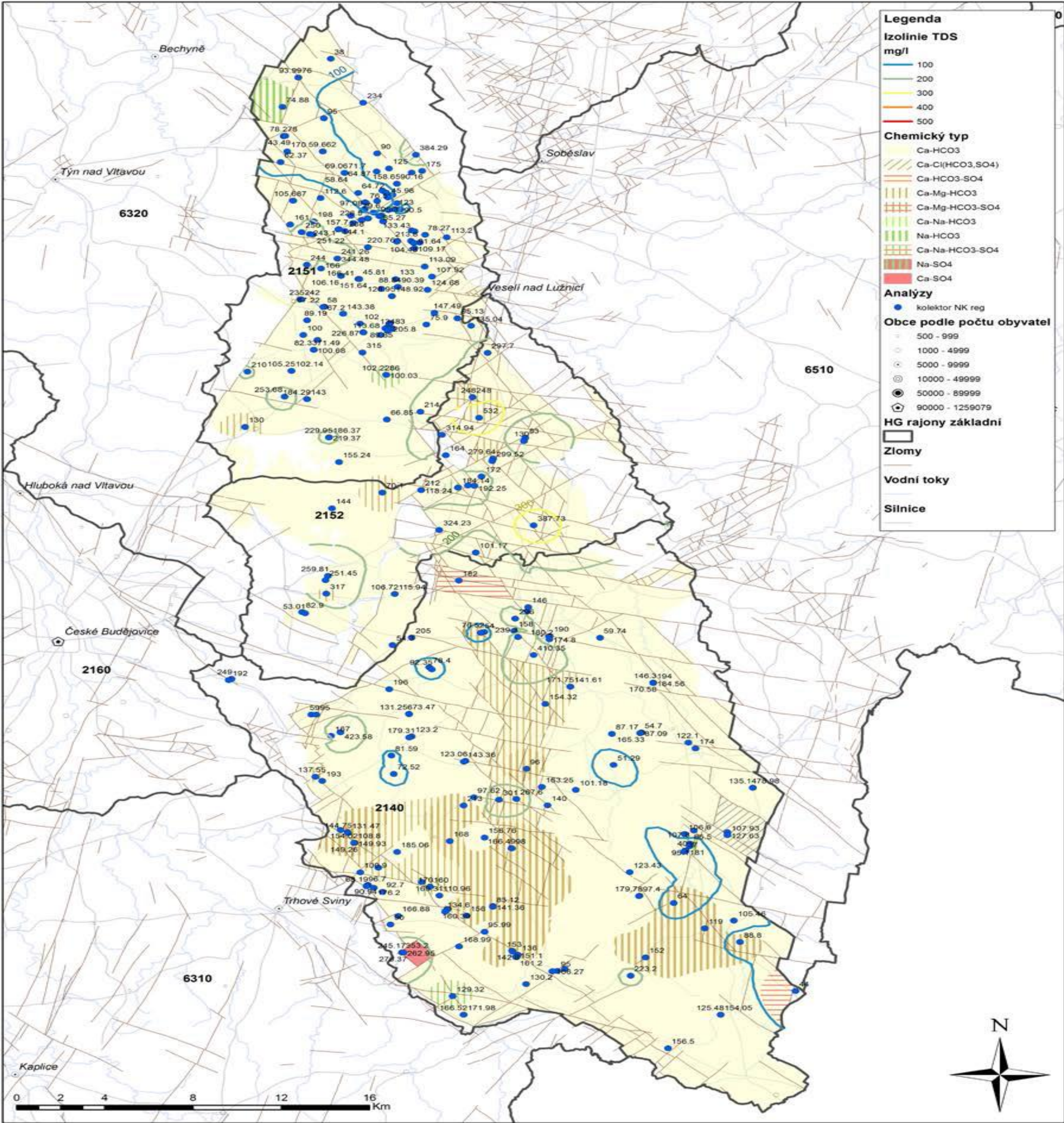
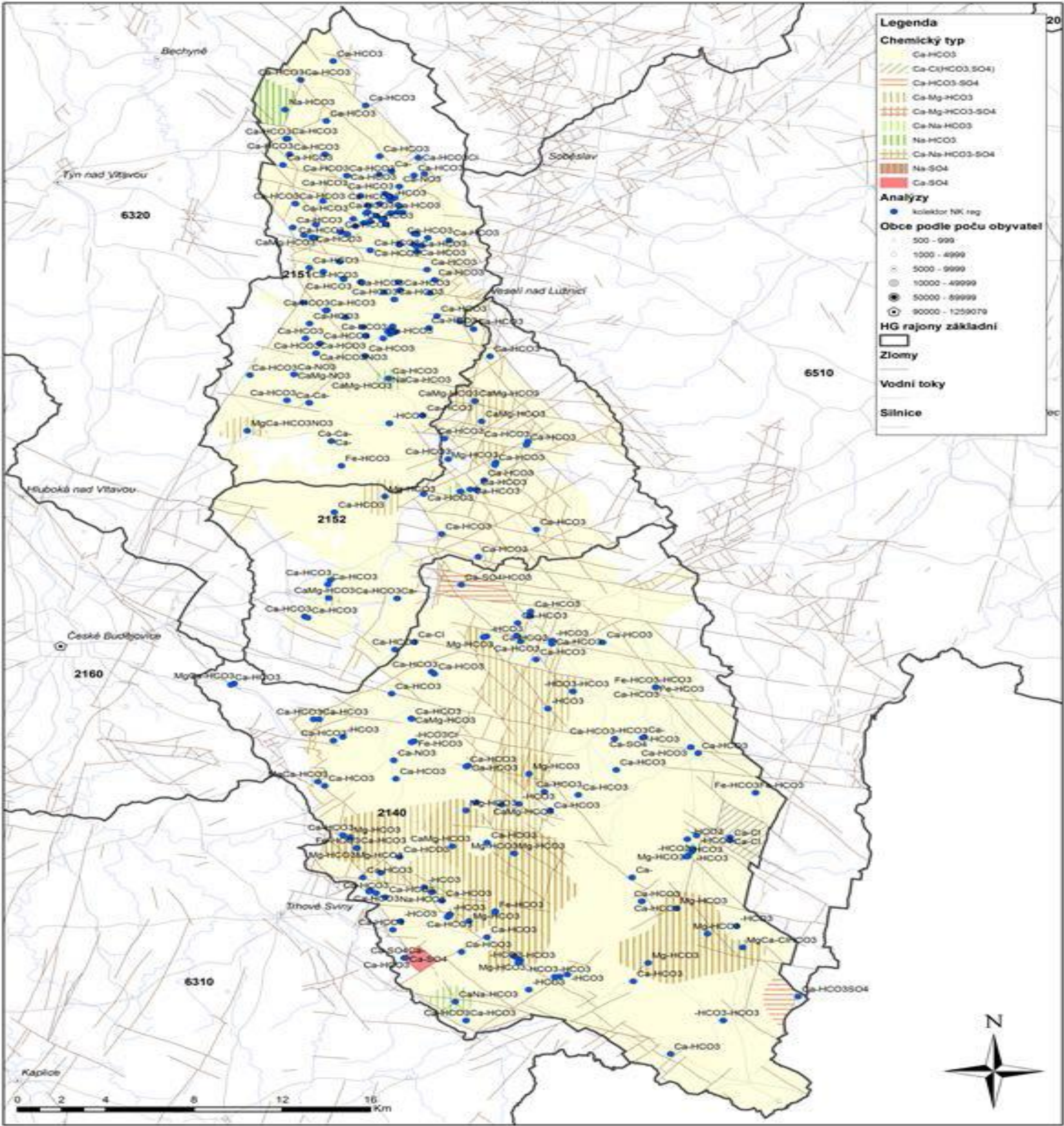
ČESKÁ
GEOLOGICKÁ
SLUŽBA

Variantní simulace vodohospodářského využití území

- 3 základní modelové varianty
- varianta blízké perspektivy - odběry na úrovni maxima dosaženého za roky 2008 až 2012 z každého registrovaného odběrného místa, celkem 92 l.s⁻¹.
- varianta maximálních povolených odběrů – simulace maximálního povoleného ročního odběru podzemní vody, celkem 209 l.s⁻¹
- varianta plošného snížení odběrů - snížení odběrů o 15 %, celkem 62 l.s⁻¹.

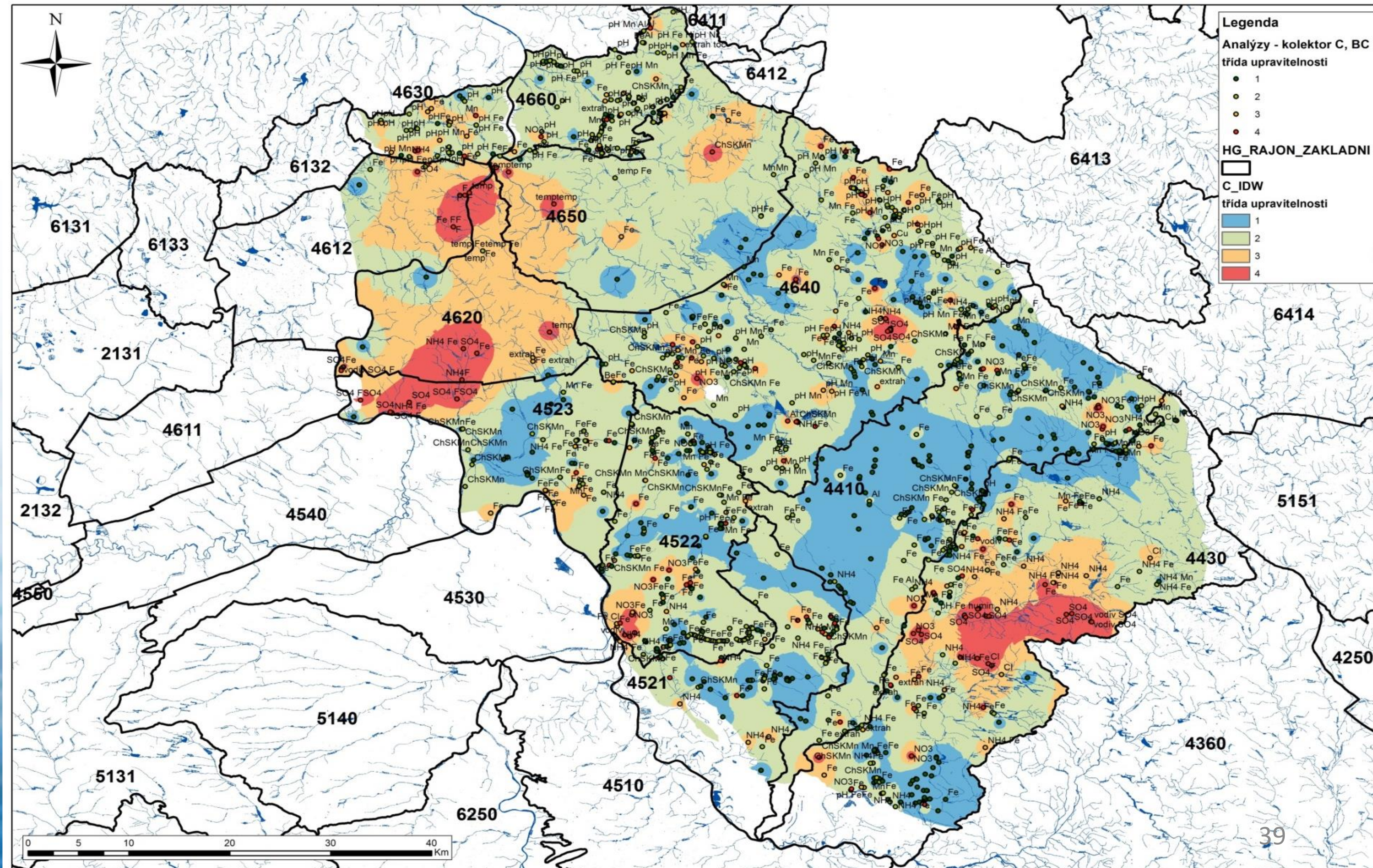
	Bez odběrů	průměr 2001-2010	blízká perspektiva	maximální povolené	plošné snížení
PŘÍTOK / ODTOK	[l/s]	[l/s]	[l/s]	[l/s]	[l/s]
Infiltrace ze srážek	514	514	514	514	514
Infiltrace z toků	5	10	12	12	9
Přetok z turonu	82	89	95	125	87
PŘÍTOKY - CELKEM	601	613	621	651	611
drenáž do toků	-410	-390	-384	-348	-393
Odběry	0	-73	-91	-208	-61
Přetok do turonu	-191	-151	-146	-94	-156
ODTOKY - CELKEM	-601	-613	-621	-651	-611
Využití přírodních zdrojů (%)		12	15	35	10

Chemický typ podzemní vody na Třeboňsku

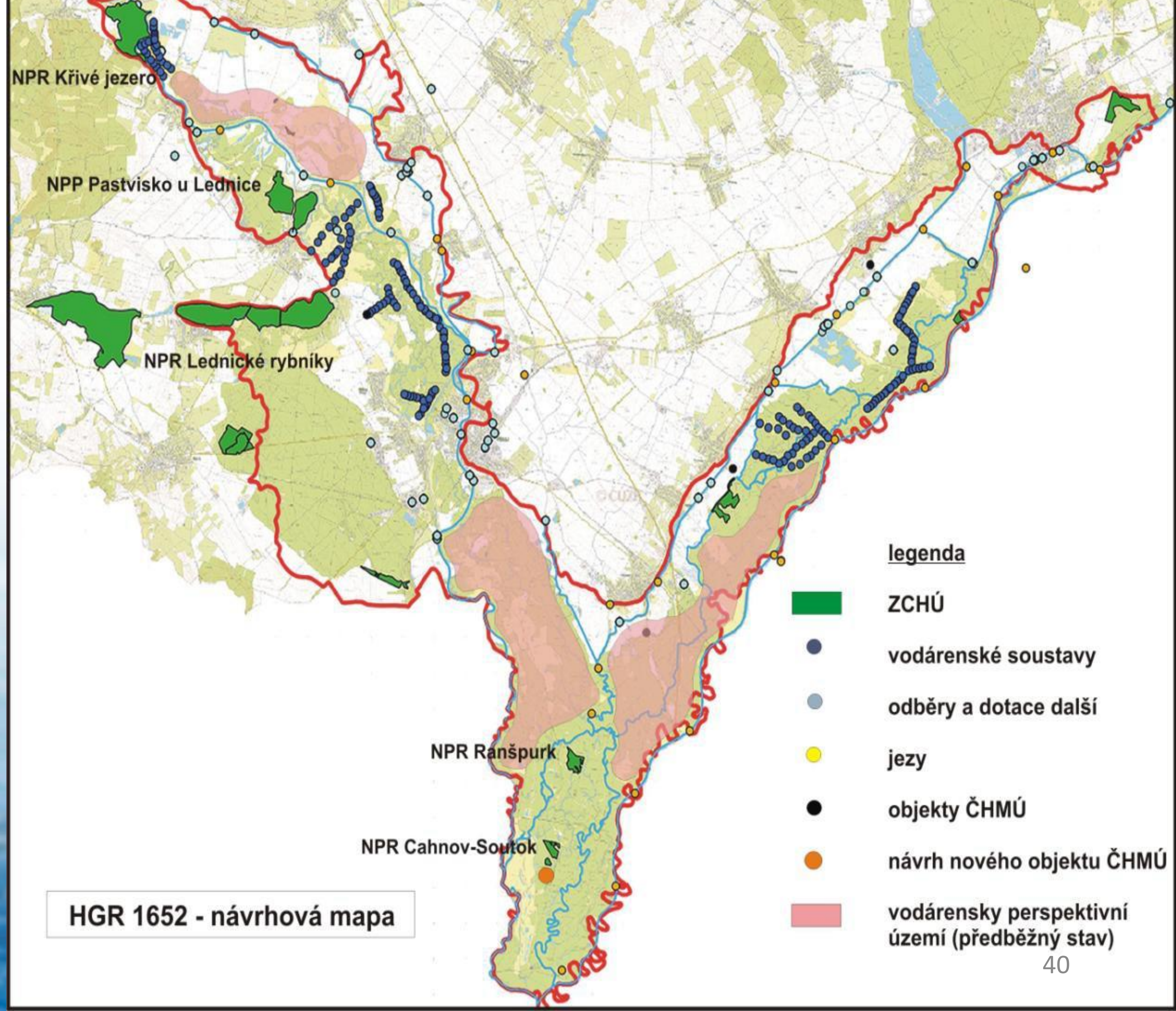

Celková mineralizace podzemní vody

Ukázka upravitelnosti podzemní vody v pískovcích střednoturonského stáří

Ukázka mapy střetů zájmů

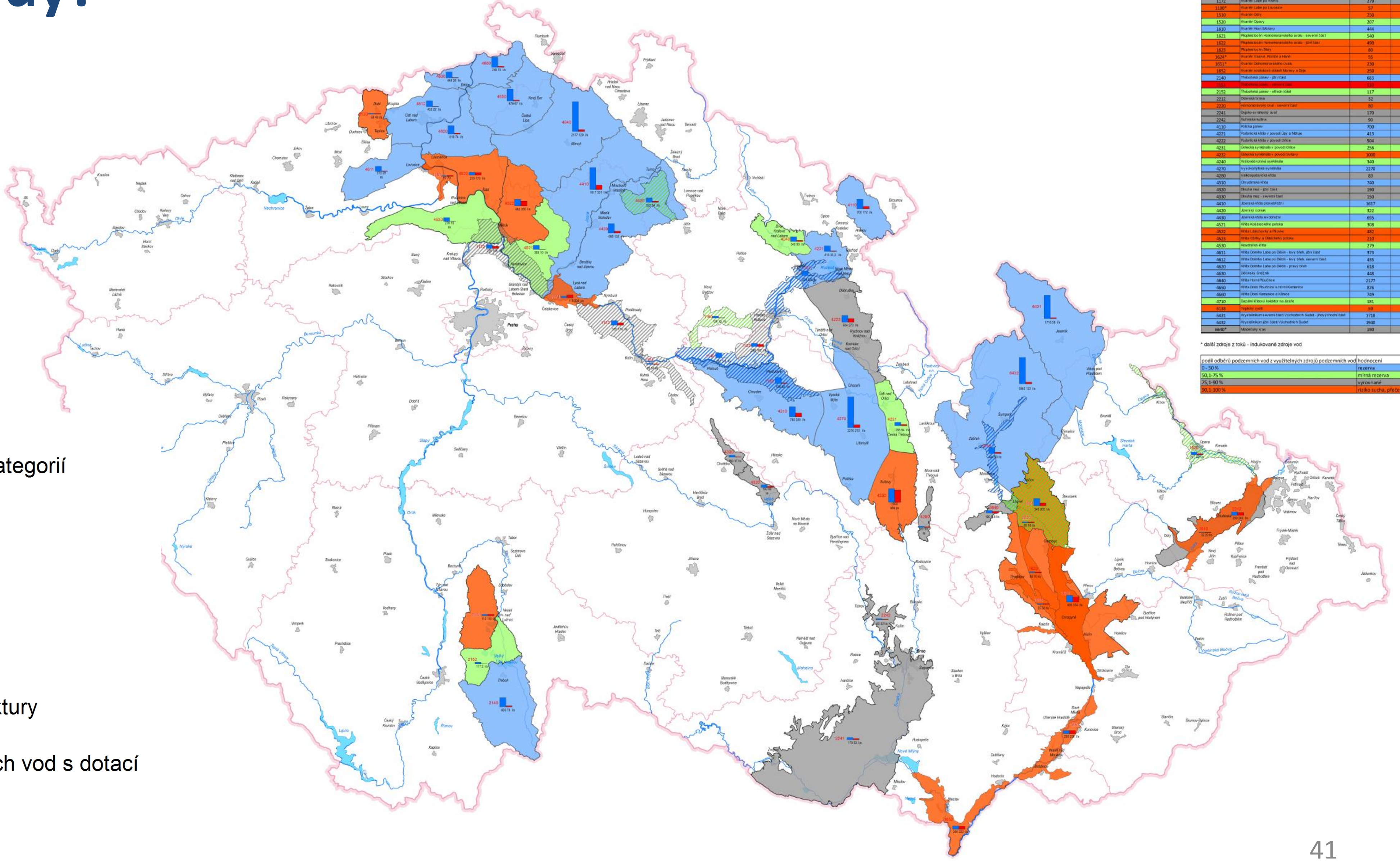

ČESKÁ
GEOLOGICKÁ
SLUŽBA

Kde je nejvíce podzemní vody?

REBALANCE ZÁSOB PODZEMNÍCH VOD

Využitelné zdroje podzemních vod a skutečné odběry podzemních vod

Číslo regionu	Název regionu	Využitelné zdroje	skutečné odběry I/s
1121	Kvartér Lábe po Prahu - Králové	339	6,8
1122	Kvartér Lábe po Pardubice	246	162,0
1130*	Kvartér Louňsko a Chrastka	439	50,0
1140	Kvartér Lábe po Týně	362	5,0
1151	Kvartér Lábe po Kladu	85	54,0
1152	Kvartér Lábe po Nymburku	335	174,0
1160	Kvartér Ústavního hrady	129	13,0
1172*	Kvartér Lábe po Jihlavě	119	204,0
1173	Kvartér Lábe po Blatně	279	134,0
1180*	Kvartér Lábe po Lounsku	17	10,0
1510	Kvartér Olom.	250	203,0
1520	Kvartér Olom.	207	70,0
1610	Kvartér Hradec Králové	444	90,0
1621	Prezidentský Hradec Králové - severní část	340	203,0
1622	Prezidentský Hradec Králové - jižní část	490	274,0
1623	Prezidentský Hradec Králové - střední část	80	70,0
1624*	Kvartér Václav. Hradec a lázeň	55	30,0
1631*	Kvartér Zlatá Hora - lázeň	230	130,0
1632*	Kvartér Zlatá Hora - lázeň a lázeň	250	230,0
2140	Thaurova jáma - jižní část	683	79,0
2151	Thaurova jáma - severní část	110	11,0
2152	Thaurova jáma - střední část	117	2,0
2212	Černá Hora	5	30,0
2220	Černá Hora - severní část	80	30,0
2243	Černá Hora - jižní část	170	83,0
2242	Kutná Hora	90	32,0
4110	Prácheňsko	700	172,0
4221	Podolská Hora - povodí Otavy a Metuje	415	31,0
4222	Podolská Hora - povodí Otavy	104	273,0
4231	Ústavní jáma - povodí Otavy	256	94,0
4232	Ústavní jáma - povodí Otavy	1000	900,0
4240	Kvartér Ústavní jáma	340	90,0
4270	Kvartér Ústavní jáma	279	214,0
4280	Kvartér Ústavní jáma	85	50,0
4310	Černá Hora	740	280,0
4320	Černá Hora - jižní část	190	90,0
4330	Černá Hora - střední část	150	37,0
4410	Kvartér Ústavní jáma	317	214,0
4420	Kvartér Ústavní jáma	322	84,0
4430	Kvartér Ústavní jáma	685	132,0
4521	Kvartér Ústavní jáma	308	10,0
4522	Kvartér Ústavní jáma	452	350,0
4531	Kvartér Ústavní jáma	218	174,0
4530	Kvartér Ústavní jáma	279	10,0
4611	Kvartér Ústavní jáma - povodí Otavy	373	28,0
4612	Kvartér Ústavní jáma - povodí Otavy	435	22,0
4620	Kvartér Ústavní jáma - povodí Otavy	618	74,0
4630	Kvartér Ústavní jáma	448	24,0
4640	Kvartér Ústavní jáma	2177	129,0
4650	Kvartér Ústavní jáma	876	67,0
4660	Kvartér Ústavní jáma	749	70,0
4710	Kvartér Ústavní jáma	181	44,0
4720	Kvartér Ústavní jáma	99	44,0
6431	Kvartér Ústavní jáma	1718	58,0
6432	Kvartér Ústavní jáma	1940	123,0
6540*	Kvartér Ústavní jáma	180	118,0

* další zdroje z toků - indukované zdroje vod

podíl odběrů podzemních vod z využitelných zdrojů podzemních vod	hodnocení
0-50 %	rezerva
50-75 %	mírná rezerva
75-90 %	vyrovnané
90-100 %	riziko sucha, přečerpání struktury

odběry podzemní vody dle kategorií

využitelné zdroje I/s

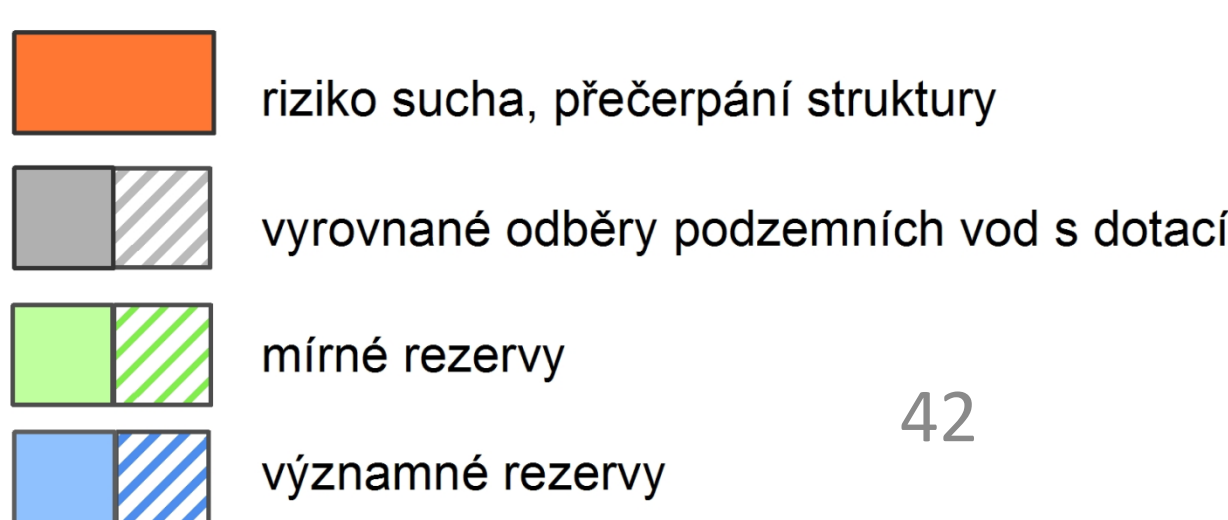
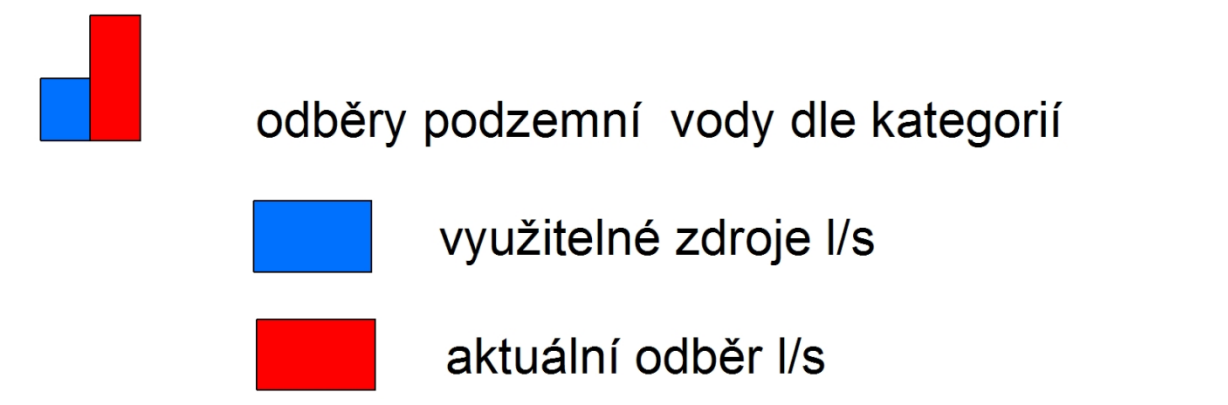
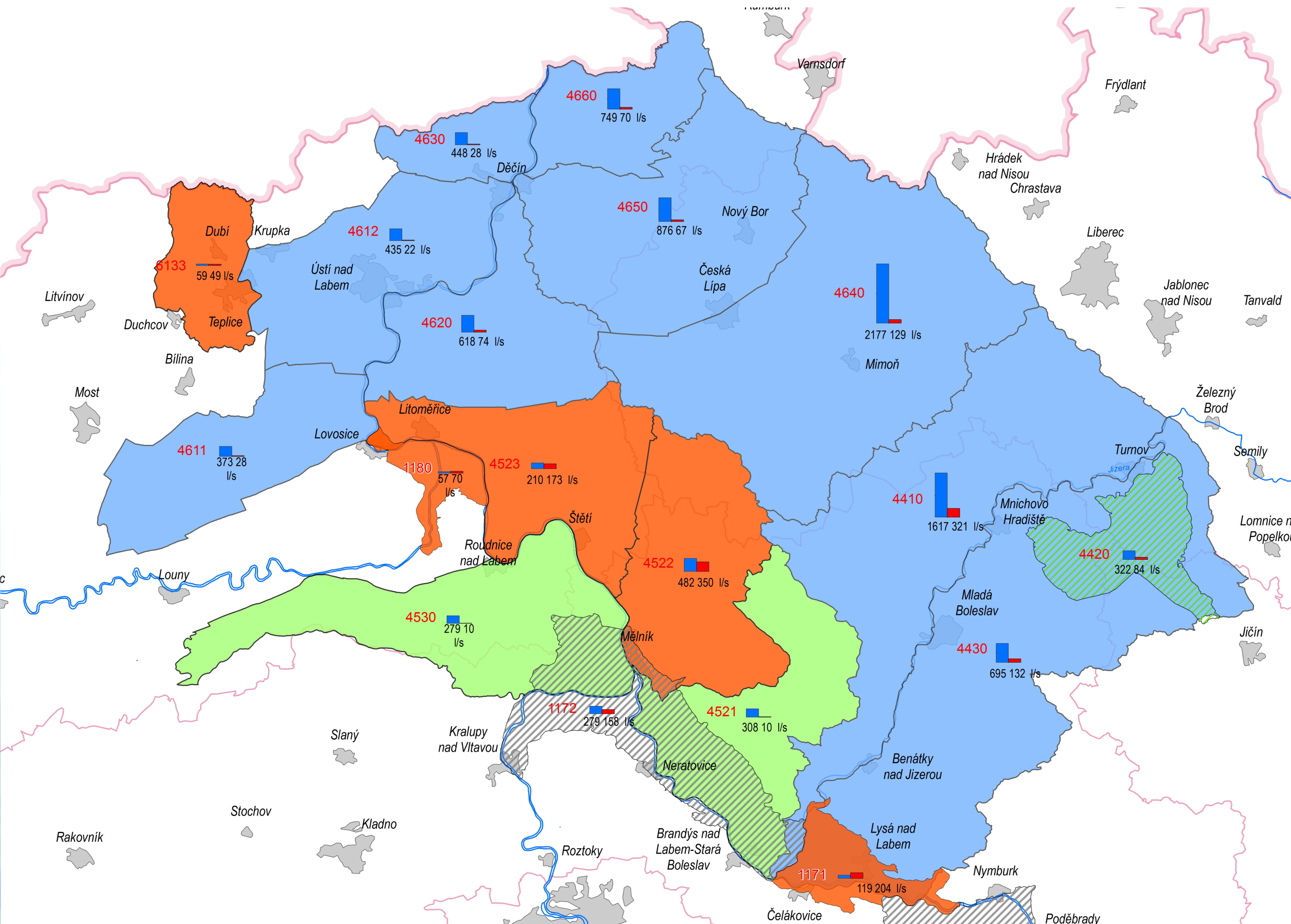
aktuální odběr I/s

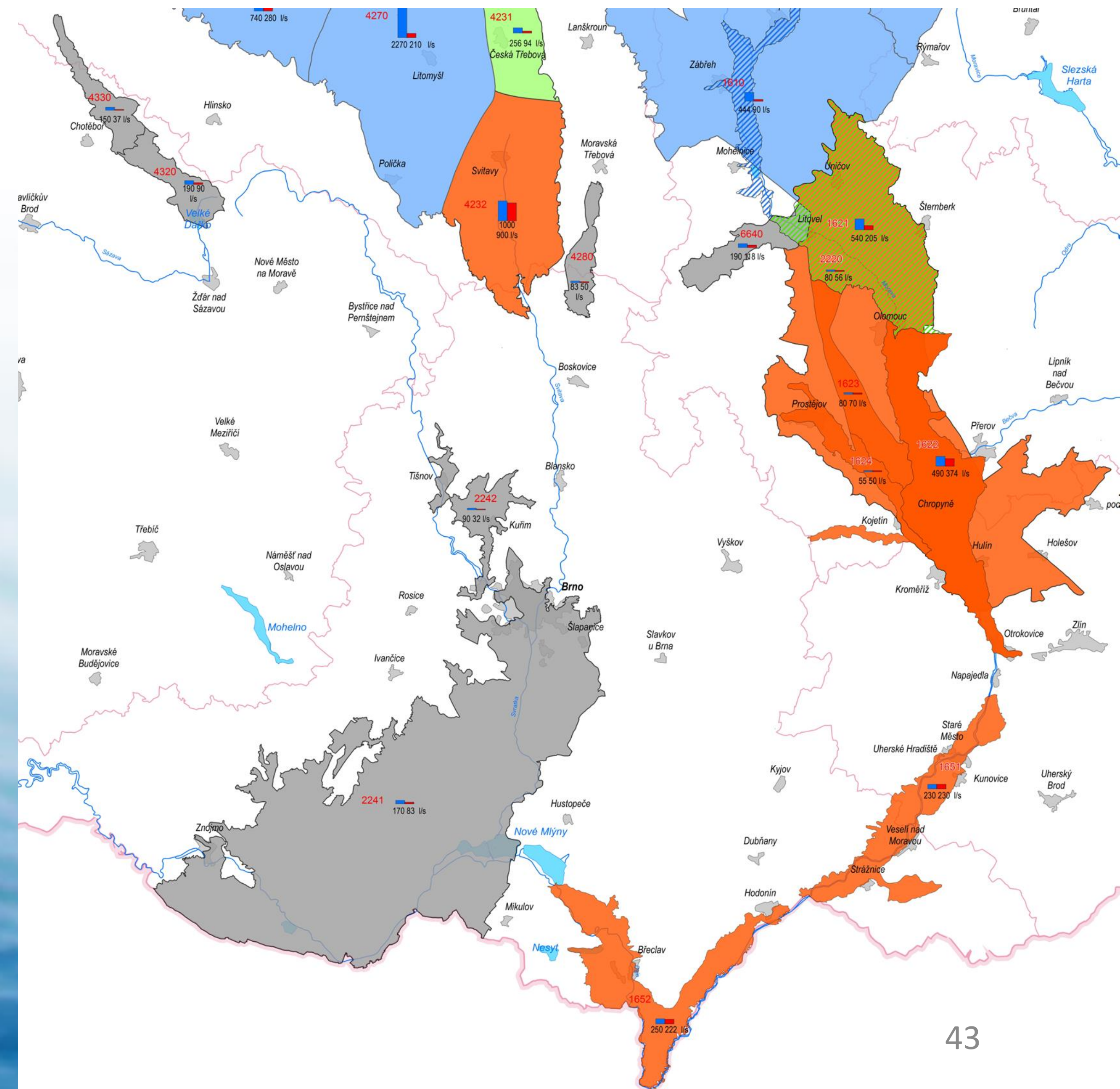
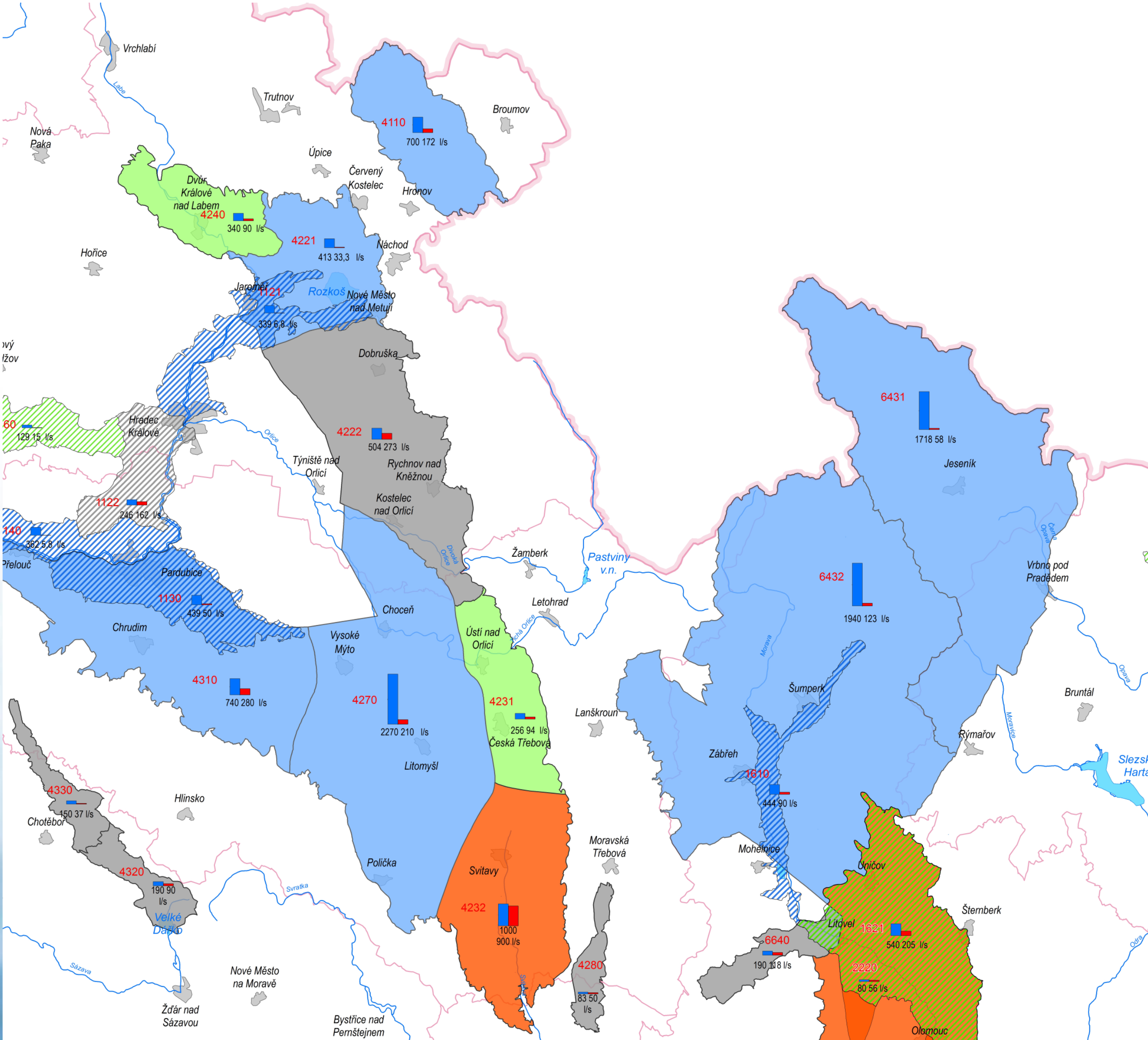
riziko sucha, přečerpání struktury

vyrovnané odběry podzemních vod s dotací

mírné rezervy

významné rezervy

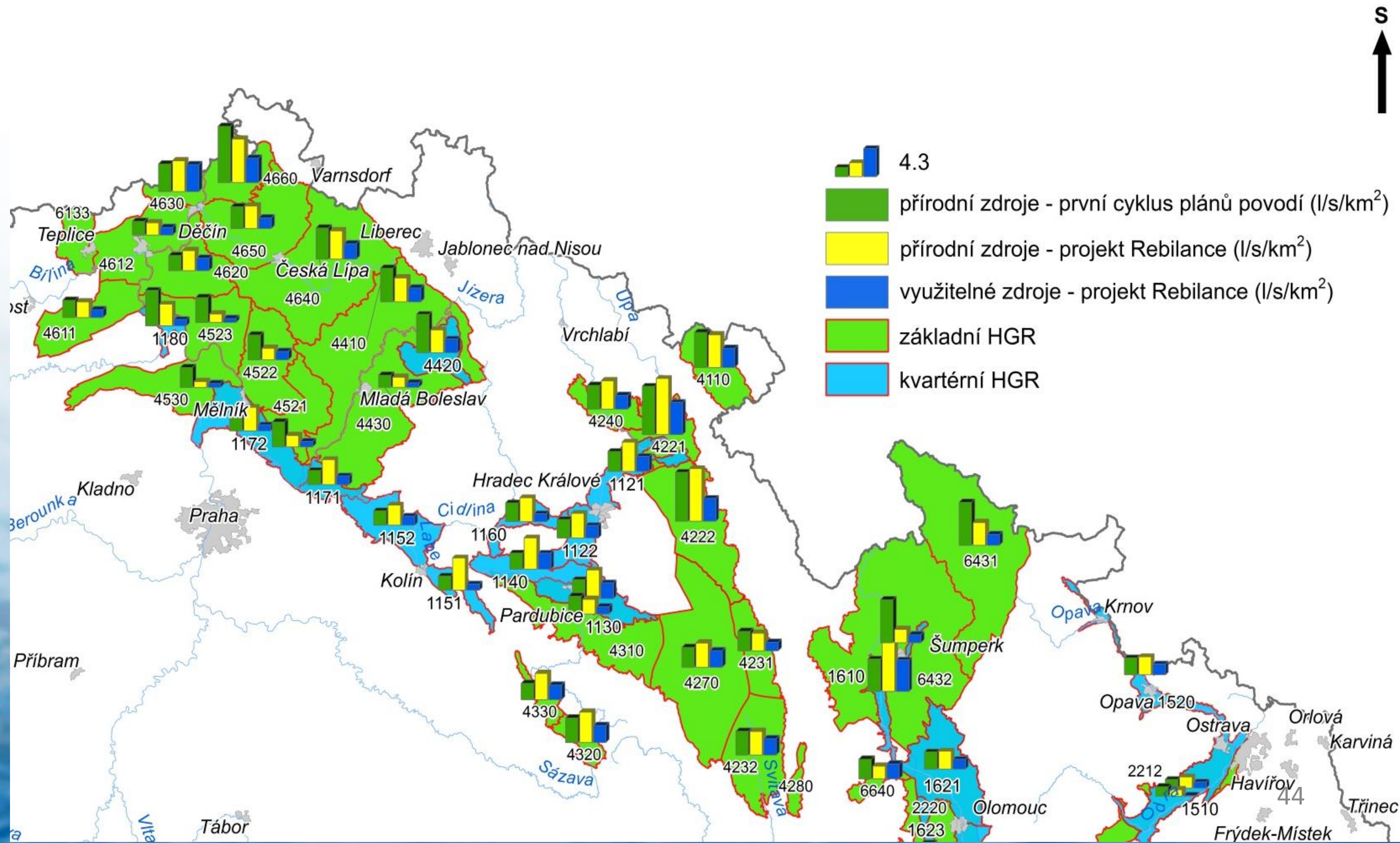

ČESKÁ
GEOLOGICKÁ
SLUŽBA

Poměr přírodních a využitelných zdrojů podzemních vod a minimální průtok povrchových toků tvořený výhradně podzemní vodou

1. cyklus plánů
povodí 2004-2009

Rebilance 2000-2010

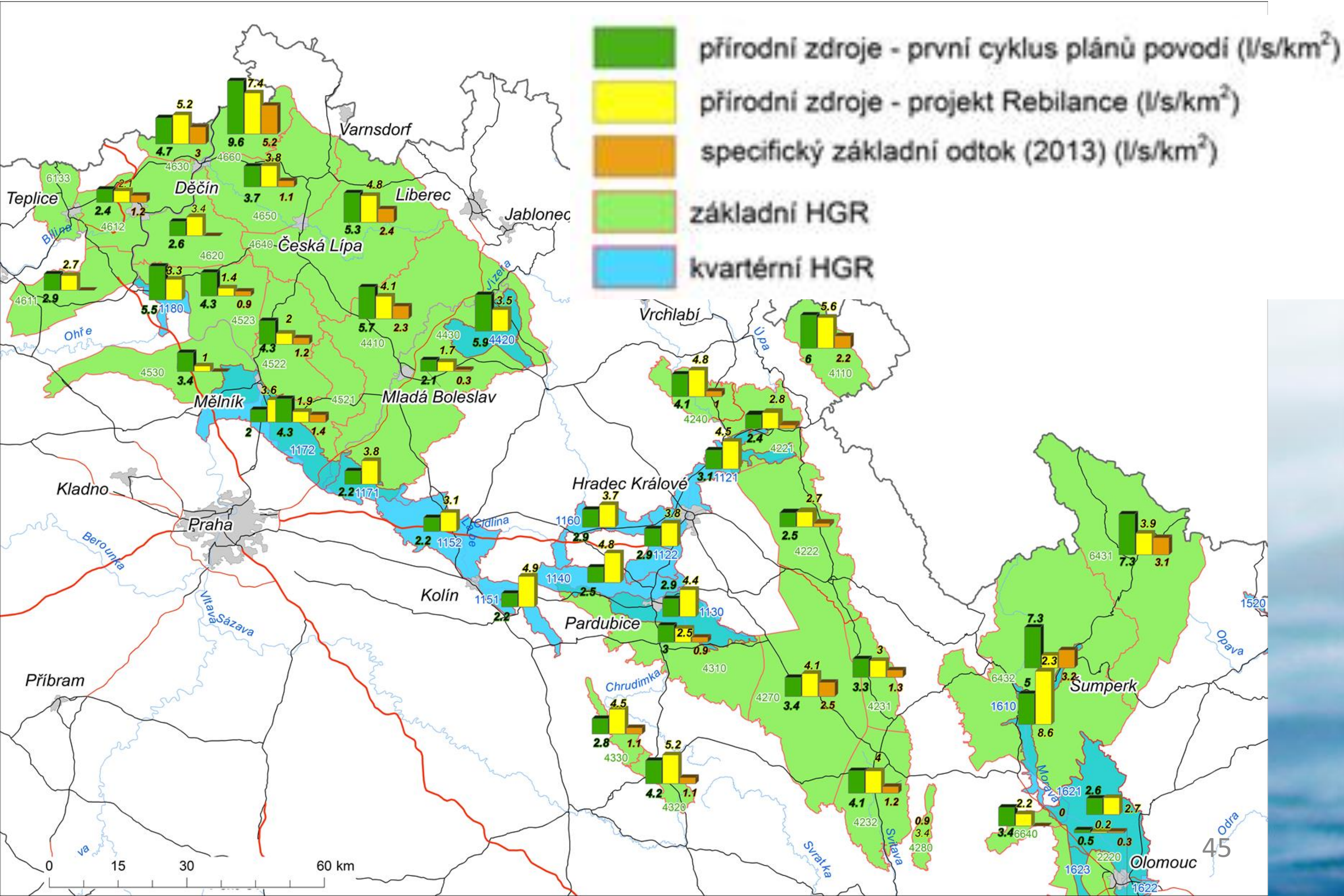

ČESKÁ
GEOLOGICKÁ
SLUŽBA

Srovnání přírodních zdrojů podzemních vod stanovených v 1.cyklu plánů povodí (archiv. data a průtoky), projektu Reb. (vypočtené pomocí modelů) a minimálního průtoku povrchových toků, který tvoří výhradně podzemní voda

1. cyklus plánů
povodí 2004-2009

Rebilance 2000-2010

ČESKÁ
GEOLOGICKÁ
SLUŽBA

Hlavní výsledky projektu Rebilance:

- Byla získána **aktuální data** pro 1/3 území ČR, obsahující **80% zásob PV**, jež umožňují **nastavit limity pro využívání podzemních vod a jejich ochranu** v souladu s využitím území
- Projekt Rebilance zásob podzemních vod zajistil **aktuální podklady** pro státní správu ve věcech rozhodování o nakládání s podzemními vodami
- Byly získány podklady pro dlouhodobé **strategické plánování výstavby páteřních vodohospodářských sítí v ČR**

- Vznikla **nová metodická platforma** umožňující pravidelné hodnocení přírodních zdrojů podzemních vod v různých typech HG rajonů v rámci šestiletého cyklu plánu povodí.
- Byly zkonstruovány **nové geologické, hydrologické, koncepční a hydraulické modely** studovaných rajonů, jež umožní pravidelné hodnocení bilančních zásob podzemních vod v budoucích letech
- U hodnocených rajonů byly ověřeny jejich stávající hranice a výsledkem jsou návrhy jejich úprav u 35 % rajonů.
- Bylo získáno neobyčejné množství **nových dat o poznání geologické stavby území ČR**, včetně **118 průzkumných HG vrtů**, jež budou minimálně do r. 2020 kontinuálně monitorovány

- Byly získány **podklady pro** návrhy **úprav** některých **legislativních předpisů**, např. zákona č. 254/2001 Sb., o vodách, případně zákona č. 44/1988 Sb., o ochraně a využití nerostného bohatství (horní zákon) a vyhlášky č. 431/2001 Sb., o obsahu vodní bilance aj.
- **Zásoby** podzemní vody jsou rozmístěny **výrazně nerovnoměrně**.
- **Udržitelné využívání** podzemních vod vyžaduje jejich **maximální ochranu a šetrnost**.
- **Nadměrně využívané** kolektory mohou být **nenávratně poškozeny** a ztratit svoji absorpční kapacitu.

OPERAČNÍ PROGRAM
ŽIVOTNÍ PROSTŘEDÍ

EVROPSKÁ UNIE
Evropský fond pro regionální rozvoj

Pro vodu,
vzduch a přírodu

...ohromné poděkování za spolupráci 92 kolegům a kolegyním z ČGS, v čele s Renátou Kadlecovou a Petrem Mixou, kteří projekt vedli !

ČESKÁ
GEOLOGICKÁ
SLUŽBA

Děkuji za pozornost !

www.geology.cz/rebalance